

ظرفیت سازی بازیگران مختلف پروژه «الگوسازی مشارکت جوامع محلی در استقرار کشاورزی پایدار»

ظرفیت سازی ذینفعان و دست اندرکاران طرح حفاظت از تالاب های ایران با حضور کارشناسان بین المللی

گزارش نهایی، آذر ماه ۱۳۹۸

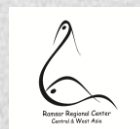
مرکز حفاظت از تالاب های ایران
National Center for Wetland Conservation

مرکز حفاظت از تالاب های ایران
National Center for Wetland Conservation

وزارت ژاپن
Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries

Rammer Regional Center
Central & West Asia

صورت وضعیت قرارداد

موضوع قرارداد		ظرفیت سازی ذینفعان و دست اندرکاران طرح حفاظت از تالاب های ایران با حضور کارشناسان خبره بین المللی و اجرای اقدامات مشترک
شماره قرارداد	۱۹۲۰-م-ر	
تاریخ شروع قرارداد	۱۳۹۷/۱۲/۱۵	
تاریخ پایان قرارداد	۱۳۹۸/۹/۱۰	
مدیر پروژه	آقای فداکار-مرکز منطقه ای رامسر	
مبلغ کل پروژه	۲,۴۹۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	
مبلغ دریافت شده	۲,۴۶۵,۱۰۰,۰۰۰ ریال	
مبلغ باقیمانده	۲۴۹,۰۰۰,۰۰۰ ریال	
محل اجرای پروژه	آذربایجان شرقی و غربی	

در این گزارش چه می‌خوانید؟

گزارش در دست، گزارش نهایی پروژه «ظرفیت‌سازی ذینفعان و دست‌اندرکاران طرح حفاظت از تالاب‌های ایران با حضور کارشناسان خبره بین‌المللی» است. این پروژه از اسفند ۱۳۹۷ کلید خورد و با برگزاری کارگاه آموزشی «ابزارهای سمعی-بصری برای تحلیل و بازگری مشارکتی» در آذر ۱۳۹۸ خاتمه یافت. در این گزارش، ابتدا زمینه‌ی بروز و شکل‌گیری ایده‌ی برگزاری این کارگاه توضیح داده شده است، اعم از ربط موضوع به بستر کار شرکت‌های مجری پروژه استقرار کشاورزی پایدار و فرایند هم‌گرا شدن بر سر عنوان کارگاه و آموزشگران آن. سپس، گزارش به چگونگی و فرایند غربال و انتخاب ۱۸ شرکت‌کننده‌ی کارگاه از میان اعضای شرکت‌های مجری می‌پردازد. پس از آن، تمامی اقداماتی که برای زمینه‌سازی برگزاری کارگاه با آموزشگران بین‌المللی انجام شد شرح داده شده است. به دنبال این، گزارش به شرح جزئیات روند برگزاری خود کارگاه شرح داده می‌شود، که شامل فعالیت‌ها، وقایع و خروجی‌های هر روز و نیز ارزیابی و ارزشیابی کارگاه می‌پردازد. در پایان، گام‌های آینده‌ی مبتنی بر کارگاه توصیف شده‌اند.

Abstract: What will you see in the report?

This is the final report of the “Capacity Development of Actors and Stakeholders of the conservation of Iranian Wetlands project with the Participation of International Experts” project. This project was initiated in March ۲۰۱۹ and was concluded by the end of November ۲۰۱۹ with the holding of the training workshop on “Audio-visual tools for participatory analysis and reflection”. The report starts with an explanation of the background and context in which the idea of the workshop emerged and evolved. This includes how the topic of the workshop relates to the work of the agricultural service companies implementing the sustainable agriculture project, as well as the process of converging on the title of the workshop and its international trainers. The report then explains the method and procedure of selecting the ۱۸ participants from members of the agricultural service companies. Then there is an account of all the preparation work carried out to enable the implementation of the workshop, followed by a detailed proceedings of the workshop itself, including the daily activities, events and outputs, and an assessment and evaluation of the workshop. The report ends with a description of future steps to be taken based on the outcome of the workshop.

مقدمه	۷
ضرورت اجرای کارگاه بین‌المللی مستندسازی مشارکتی	۷
ایده‌های پیش‌رو	۹
روند مذاکره و پیگیری با افراد و سازمان‌های مربوطه	۱۰
جمع‌بندی و توجیه چنین آموزشی: ربط این کارگاه به بستر ظرفیت‌سازی	۱۳
خروجی‌های مد نظر برای کارگاه بین‌المللی	۱۴
شرکت‌کنندگان این برنامه	۱۵
معیارهای تعیین چارچوب حضور در کارگاه	۱۵
روال اعلام برنامه و غربال متقاضیان	۱۶
نهایی شدن شرکت‌کنندگان از بین اعضای شرکت‌های مجری	۱۶
سایر بازیگران حاضر در کارگاه	۱۷
اجرای برنامه	۱۸
مشخص شدن شرایط و ویژگی‌های محل کارگاه و اقامت و کار میدانی	۱۸
مشخص شدن محل کار میدانی	۲۰
فراهم کردن شرایط حضور آموزشگران	۲۰
مشخص شدن محل برگزاری کارگاه و اقامت	۲۲
در میان گذاشتن برنامه با نمایندگان جهاد کشاورزی استان‌های آذربایجان شرقی و غربی	۲۲
انتخاب مترجم	۲۳
تهیه ابزار و وسایل	۲۴
روند کارگاه	۲۴

۴۲ گام‌هایی برای آینده

۴۳ آن چه شرکت‌های مجری می‌توانند پیش بگیرند

۴۵ ایده‌ها و پیشنهاداتی به عنوان دنباله کارگاه

مقدمه

حدود شش سال است که شرکت‌های خدمات کشاورزی در استان‌های آذربایجان غربی و شرقی در حال اجرای پروژه استقرار کشاورزی پایدار هستند. از سال دوم فعالیت این شرکت‌ها، و به منظور تقویت توان نهادی و حرفه‌ای مجریان پروژه برای تسهیل‌گری فرایند پروژه، طرح حفاظت از تالاب‌ها برنامه‌ی ظرفیت‌سازی شرکت‌ها و کارکنان جهاد کشاورزی را با تمرکز بر چگونگی به‌کارگیری رویکرد و روش‌های مشارکتی برای کار با کشاورزان در دستور کار خود قرار داده است. پس از سال اول، برنامه ظرفیت‌سازی در پاسخ به نیازهای جدید و به فراخور موقعیت شرکت‌ها و سایر دست‌اندرکاران، در سال‌های بعدی نیز با موضوعات مختلف تمدید و اجرای آن به اشکال متفاوت ادامه یافت و همواره تلاش شده تا مجریان بتوانند از آموزش و مشاوره‌های لازم جهت ارتقای کیفیت فعالیت‌های خود در سطح روستا و روابطشان با کشاورزان بهره‌مند شوند.

مبنای این فرایند توسعه ظرفیت، تغییری بوده که می‌بایست برای استقرار کشاورزی پایدار در نقش بازیگران مختلف این حوزه – کشاورزان، محققان و مروجان – پدید آید و از این رو، نوع کاری که تسهیل‌گران انجام داده‌اند در طول فرایند تغییر کرده است؛ در واقع نقش آن‌ها می‌تواند با کمک به تحلیل وضعیت و منابع موجود آغاز شود و با کمک به برنامه‌ریزی، اجرا، پایش و ارزشیابی روش‌های جدید، و نیز کمک به سازماندهی و مدیریت شدن کشاورزان توسط خودشان ادامه یابد. تا به امروز شاهد اتفاقات قابل ملاحظه‌ای در فرایند کار شرکت‌ها با کشاورزان و خانواده‌های‌شان بوده‌ایم، از قبیل:

- تحلیل شدن وضعیت موجود کشاورزی توسط خود کشاورزان، از جمله فرصت‌ها، مشکلات، و نقاطی که باید در آن به دنبال تغییر بود؛
- درگیر شدن فعال کشاورزان در جستجو و محک زدن ایده و راهکارهای جدید برای بهبود وضعیت کشاورزی و تقویت بُعد پایداری آن؛
- به جریان افتادن سنت‌های یادگیری افقی میان کشاورزان پیرامون مسایل مختلف اقتصادی و فنی کشاورزی؛
- به رسمیت شناخته شدن شرایط کشاورزان و خانواده‌های ضعیف‌تر و درگیر و منتفع شدن آن‌ها در فرایند تغییر و تحولات کشاورزی.

در چنین بستری، در سال گذشته خلأها و سرنخ‌هایی شناسایی شد که می‌توانست فرصتی باشد تا با دعوت از برخی افراد مرجع و کارشناسان بین‌المللی، در راستای تقویت آن‌ها کوشید. ایده‌هایی که برای پرداختن به این موضوعات مطرح شد، دلایل مطرح شدن این ایده‌ها، و روند مذاکراتی که برای شکل‌گیری و اجرای آن‌ها در پیش گرفته شد در ادامه این گزارش آمده است.

ضرورت اجرای کارگاه بین‌المللی مستندسازی مشارکتی

برنامه ارتقای ظرفیت برای بازیگران مختلف پروژه استقرار کشاورزی پایدار از سال ۱۳۹۳ آغاز شد و به موازات فازهای پروژه، هر ساله به فراخور نیاز عوامل پروژه، به ویژه شرکت‌های مجری تمدید شده و مراحل و فازهای پیوسته‌ی خودش را طی کرده است. فاز اول این برنامه بیشتر معطوف به برگزاری کارگاه‌های آموزشی در رابطه با تسهیل‌گری، رویکرد و روش‌های مشارکتی، و

مستندسازی برای اعضای شرکت‌های مجری بود. همچنین جهت پیگیری میزان و چگونگی به‌کارگیری آموزه‌ها در عمل، فاز اول برنامه شامل ملاقات‌های بازنگری پس از آموزش‌ها نیز بود.

بازخورد این ملاقات‌ها و نیز روند اتفاقات در فاز اول، برنامه‌ی فاز دوم و فازهای بعدی را به سمت فعالیت‌های مکمل با شرکت‌ها و سایر بازیگران پروژه سوق داد و بدین ترتیب هر فاز از برنامه ارتقای ظرفیت با تمرکز بر نیاز و خلأهای شناسایی شده در مراحل قبلی طراحی شد. از این رو بود که موضوعاتی مانند گزارش‌نویسی، چگونگی ارزشیابی عملکرد شرکت‌ها، پایش و ارزشیابی مشارکتی و ثبت تجارب تسهیل‌گری و درس‌آموخته‌های کار میدانی در فازهای بعدی مورد توجه قرار گرفت.

نقطه‌ی ثقل تمامی فازهای برنامه‌ی ارتقای ظرفیت، گسترش و تعمیق رویکرد مشارکتی بوده و انتظار می‌رفته که بازیگران مختلف این طرح به ویژه شرکت‌های مجری به دانش، مهارت و ابزارهایی مجهز شوند که بتوانند این روش و رویکرد را در عرصه‌های گوناگون کار خود با جوامع کشاورز به کار گیرند، به نحوی که به پایداری دستاوردهای پروژه و نیز به توانمند شدن کشاورزان در تعیین تکلیف برای خودشان کمک کند.

در امتداد فرایند ارتقای ظرفیت و به واسطه‌ی مجموعه دلایلی که در زیر آمده، ایده‌هایی برای تکمیل ظرفیت‌های مشارکتی شرکت‌ها شکل گرفت که بعدتر توضیح داده می‌شوند. برخی از ایده‌ها به طور مشخص برای پرداختن به یک دلیل مطرح شد و برخی از آن‌ها می‌توانند پاسخگوی تلفیقی از دلایل باشد. دلایل عمده‌ای که منجر به شکل‌گیری ایده‌ها شد در زیر آمده است:

« نیاز به بازنگری نقادانه روندی که تا کنون طی شده با فرد یا گروهی که تجربه خوبی در این زمینه دارند - پس از پنج سال آشنایی و کار با روش‌های مشارکتی، وقت آن رسیده که اعضای شرکت‌ها بتوانند داشته‌های خود را با مراجع اصلی این رویکرد محک بزنند و نسبت به آن چه می‌تواند به عنوان شیوه‌ی عمل‌شان در سطح شخصی و نهادی تثبیت شود اطمینان بیشتری کسب کنند.

« نیاز به ابزاری برای ثبت مشارکتی تغییرات در سطح جامعه محلی - شرکت‌های مجری در کار با جامعه محلی با موقعیت‌هایی مواجه می‌شوند که جای خالی ابزاری برای ثبت آثار و تغییرات ایجاد شده در جامعه محلی به واسطه انجام پروژه را حس می‌کنند. از آنجایی که شرکت‌ها آثار اجرای این پروژه روی خودشان را در قالب کتاب تجارب تسهیلگری ثبت کرده‌اند، این جای خالی بیشتر احساس می‌شود که آثار کار روی جامعه محلی نیز ثبت شود.

« نیاز به نظام‌مند شدن روند کار شرکت‌ها و سازگار شدنش با نگاه پروژه‌ای به کار - با تجربه‌ای که شرکت‌ها در اجرای طرح کشاورزی پایدار در این چند سال به دست آورده‌اند، نیاز است که فکر و روندشان در اجرای طرح ذیل ساختار پروژه نظم پیدا کند، و با وصل شدن به کارهای جدید و تکمیل آن‌ها، ظرفیتی ایجاد شود که مطمئن شویم این رویه در آینده هم (چه به لحاظ نگرشی، چه به لحاظ مهارتی و چه به لحاظ ابزاری در میدان عمل) به کار گرفته خواهد شد.

« پاسخ دادن به ظرفیت شرکت‌ها برای ابداع و نوآوری - تعداد خوبی از شرکت‌ها نسبت به به‌کار بستن روش‌های مشارکتی محکم و پایبند شده‌اند و به صورت خودجوش در پی گسترش این شیوه به حوزه و جنبه‌های متنوع کارشان با جامعه محلی هستند. بنابراین در پاسخ به این آمادگی، جا دارد در معرض روش‌هایی قرار بگیرند که امکان پرداختن به حوزه‌های گوناگون زندگی و معیشت جامعه محلی را برای‌شان بیشتر می‌کند.

ایده‌های پیش‌رو

با در نظر گرفتن دلایل فوق، تیم ظرفیت‌سازی به اندیشیدن درباره‌ی ایده‌هایی مبادرت کرد که بتواند نیازها و خلأهای شناسایی شده را تأمین کند و به تدریج مجموعه‌ای از گزینه‌ها را بررسی و غربال کرد تا به چند مورد زیر رسید:

○ میزبانی از رابرت چمبرز^۱

حضور رابرت چمبرز به عنوان مرجع رویکرد و روش‌شناسی مشارکتی، یعنی همان روش‌شناسی و رویکردی که تلاش شده در طول برنامه ارتقای ظرفیت به کار گرفته شود، می‌تواند فرصت خوبی برای نقد و محک خوردن فرایند طی شده فراهم کند. بدیهی است که برای افراد و گروه‌هایی که تلاش کرده‌اند یک رویکرد و روش‌شناسی را بیاموزند و به کار ببندند، مواجه شدن با یکی از مراجع مهم این پارادایم و نگاه می‌تواند به اصلاح روند و پاسخ گرفتن بسیاری از ابهامات کمک کند. ایده‌ی میزبانی از چمبرز بدین‌گونه بود که سرفصل مشخص به او اعلام نشود و صرفاً نوع و زمینه‌ی کار شرکت‌ها برایش توصیف و توضیح داده شود و شکل‌گیری محتوای برنامه به او سپرده شود.^۲

○ آموزش MfDR با نگاه مشارکتی

نیاز به تغییر رویه‌ی شکل‌گیری پروژه از تعیین شرح خدمات توسط کارفرما و متعهد شدن شرکت‌ها به آن به سمت واگذاریِ ارایه ایده و طرح به خود شرکت‌ها و تدوین شرح خدمات بر اساس طرح شرکت‌ها، لزوم مجهز شدن شرکت‌ها به ادبیات پروژه‌نویسی و ارتقای توانایی توسعه ایده‌ها و سرنخ‌هایی را که به واسطه فعالیت‌های‌شان به دست آمده پررنگ‌تر می‌کند و می‌تواند به ادامه فعالیت‌ها و پایداری آن‌ها کمک کند. از طرف دیگر، رسیدن به فهم مشترک از چرخه و اجزای پروژه کمک خواهد کرد تا بتوانند علاوه بر تدوین و تعریف پروژه به چگونگی مدیریت کردن آن در راستای نتایج توسعه نیز بپردازند. از این رو بود که ایده‌ی یادگیری رهیافت مدیریت در راستای نتایج توسعه‌ای (Managing for Development Results) مطرح شد. آن‌چه خیلی حایز اهمیت بود، پرداختن به این رهیافت با نگاه مشارکتی بود.

○ آموزش تسهیل‌گری کارگاه نگارش (writeshop)

چگونگی تسهیل‌گری فرایند ثبت تجارب و درس‌آموخته‌ها، در این مرحله از پروژه، موضوعی است که می‌تواند به ثبت تغییرات ایجاد شده در پروژه از نگاه بازیگران مختلف به ویژه بهرمندان اصلی آن و به اشتراک گذاشتن این تجارب با دیگر افراد و گروه‌ها کمک کند.

○ آموزش ویدیوی مشارکتی (participatory video)

^۱ Robert Chambers

^۲ جالب است که در مکاتبات اولیه با آقای چمبرز درباره‌ی احتمال حضورش در ایران، موضوعی که مورد تأکید او قرار گرفت، بازنگری نسبت به رفتار و نگرش مشارکتی بود.

فراهم کردن فرصتی برای آشنایی و تمرین ابزاری کاربردی برای ثبت و نشان دادن دیدگاه جامعه محلی در مراحل مختلف پروژه به ویژه اثرات و تغییرات ایجاد شده به واسطه پروژه، در این پیشنهاد مد نظر قرار گرفته است. برگزاری یک کارگاه آموزشی درباره چگونگی استفاده از ویدیوی مشارکتی در کار با جامعه محلی فعالیت تعریف شده برای این پیشنهاد است.

○ اجرای ویدیوی مشارکتی (participatory video)

اجرای یک فرایند تولید ویدیوی مشارکتی، به گونه‌ای که در طول آن شرکت‌کنندگان با ابزار آشنا شوند و برای به‌کارگیری آن پروژه‌ای تعریف و اجرا کنند، درون‌مایه این پیشنهاد قرار گرفت. دست و پنجه نرم کردن با جنبه‌های مختلف چنین فرایندی و اجرای صفر تا صد آن، برنامه‌ای است که نیاز به صرف زمان و منابع مفصل‌تری دارد.

روند مذاکره و پیگیری با افراد و سازمان‌های مربوطه

بر مبنای ایده‌هایی که در بالا توصیف شد، تیم ظرفیت‌سازی شروع کرد به بررسی متخصص و گزینه‌های مختلفی که سراغ داشت یا از قبل با آن‌ها آشنا بود که بالغ بر شش مورد بودند. درون‌مایه‌ی ایده‌ها، چیزهایی بود که تجربه‌ی عمیقی درباره‌اش در ایران وجود نداشت، لذا تمرکز تیم ظرفیت‌سازی متوجه خبرگان خارج از ایران شد. البته، با توجه به منابع محدودی که به این کار اختصاص یافته بود، بدیهی بود که در قالب این برنامه نمی‌شد به همه دغدغه‌ها و ایده‌ها پرداخت و به ناچار می‌بایست دست به انتخاب زد. بنابراین لازم بود که عملی شدن هر یک از ایده‌ها - با درنظر گرفتن ویژگی‌هایی هم‌چون اولویت موضوع و گنجیدن در ظرف شرایط گزینه‌ی شناسایی شده - امکان‌سنجی شود. در نهایت، تیم ظرفیت‌سازی روند مذاکره با ۳ گزینه‌ی اصلی شناسایی شده را آغاز کرد که مزایا و محدودیت‌های آن به شکل مفصلی در زیر آمده است:

ا. مذاکره با موهان داموتران^۳

در شروع مذاکرات برای برگزاری کارگاه آموزشی مدیریت در راستای نتایج توسعه‌ای (Managing for Development Results (MfDR)) سراغ موهان داموتران رفتیم، به این دلیل که علاوه بر اشراف کامل روی موضوع، با تجربه کار در ایران و شرایط آن نیز آشناتر بود. هم‌چنین از آن‌جا که در ۴ سال گذشته ۲ بار تجربه همکاری مشترک با او را داشته‌ایم، می‌توان گفت که در رابطه با بستر کار در ایران به‌روزتر بود. هم‌چنین با شناختی که از موهان داشتیم می‌دانستیم که تجربه و سابقه برگزاری writeshop را نیز دارد و حضور او در این زمینه هم می‌توانست کمک کننده باشد. بنابراین، روندی که پروژه تا کنون طی کرده را با موهان در میان گذاشتیم. محدودیت زمانی موهان و الزام انجام کار تا پایان زمان قرارداد، یعنی ۱۰ آذر ۹۸، باعث شد که این گزینه را نتوانیم دنبال کنیم.

ب. میزبانی از رابرت چمبرز

همان‌گونه که پیش‌تر توضیح داده شد، حضور چمبرز فرصتی برای محک خوردن فرایند همه‌مان با رویکرد و روش مشارکتی فراهم می‌کرد، چرا که هر آن‌چه تا کنون در قالب برنامه‌ی ظرفیت‌سازی انجام شده بر مبنای آموزه‌های چمبرز بوده است.

^۳ Mohan Dhamotharan

نداشتن موضوع مشخص برای این میزبانی کمک می‌کرد تا با این فرصت به مثابه کاغد سفیدی برخورد شود که می‌توانست متناسب با شرایط و بستر موجود طراحی و سازگار شود. در مذاکرات اولیه، چمبرز درگیر بودن در تعهدات و پروژه‌های دیگری را به عنوان عامل محدود کننده برای حضور خود در این برنامه ذکر کرد، و بنابراین گزینه میزبانی از چمبرز هم امکان تحقق نیافت.

ج. مذاکره با Praxis

سازمان Praxis^۴ به دلیل سابقه و تجربه کاری که در رابطه با برنامه‌های ظرفیت‌سازی دارد و همچنین به دلیل سابقه آشنایی برخی از افراد تیم ظرفیت‌سازی با کارشناسان و فعالیت‌های این سازمان، به عنوان یکی از اولویت‌ها مطرح شد. از طرف دیگر این سازمان تجربه کار روی تنوعی از موضوعات مربوطه را داشت. بنابراین، درگیر شدن Praxis در این برنامه، بدین معنا بود که یک مؤسسه با رویکردی واحد بیش از یک دغدغه را پاسخ دهد. این کار به بهینه صرف کردن منابع اختصاص یافته به این پروژه نیز می‌توانست کمک کند.

مؤسسه پراکسیس برای شیوه‌های مشارکتی (PRAXIS Institute for Participatory Practices) یک سازمان حمایتی توسعه‌ای است که خود را به تأثیرگذاری صدای اقشار فقیر و حاشیه‌ای جامعه بر فرایند عدالت‌جویی و نیز بر حاکمیت متعهد می‌داند. پراکسیس در حوزه‌های پژوهش مشارکتی، ظرفیت‌سازی و جلب حمایت فعالیت می‌کند تا نسبت به تأثیرگذاری جوامع منزوی شده و آسیب‌پذیر بر روند توسعه اطمینان حاصل کند. علاوه بر این، مؤسسه Praxis واجد نیروهایی است که در زمینه‌ی کار مشارکتی با کشاورزان و نیز در زمینه‌ی مستندسازی مشارکتی با ابزاری مانند ویدئوی مشارکتی (Participatory Video) و داستان‌گویی دیجیتال (Digital Story Telling) تجربه‌ی دیرینه‌ای دارند. تیمی که برای این برنامه عازم ایران کردند، دو تن از همین پرسنل مجرب بودند، یعنی خانم آنوشا چاندراکاران (Anusha Chandrakharan) و آقای ژوزف مولاکال (Joseph Mulackal).

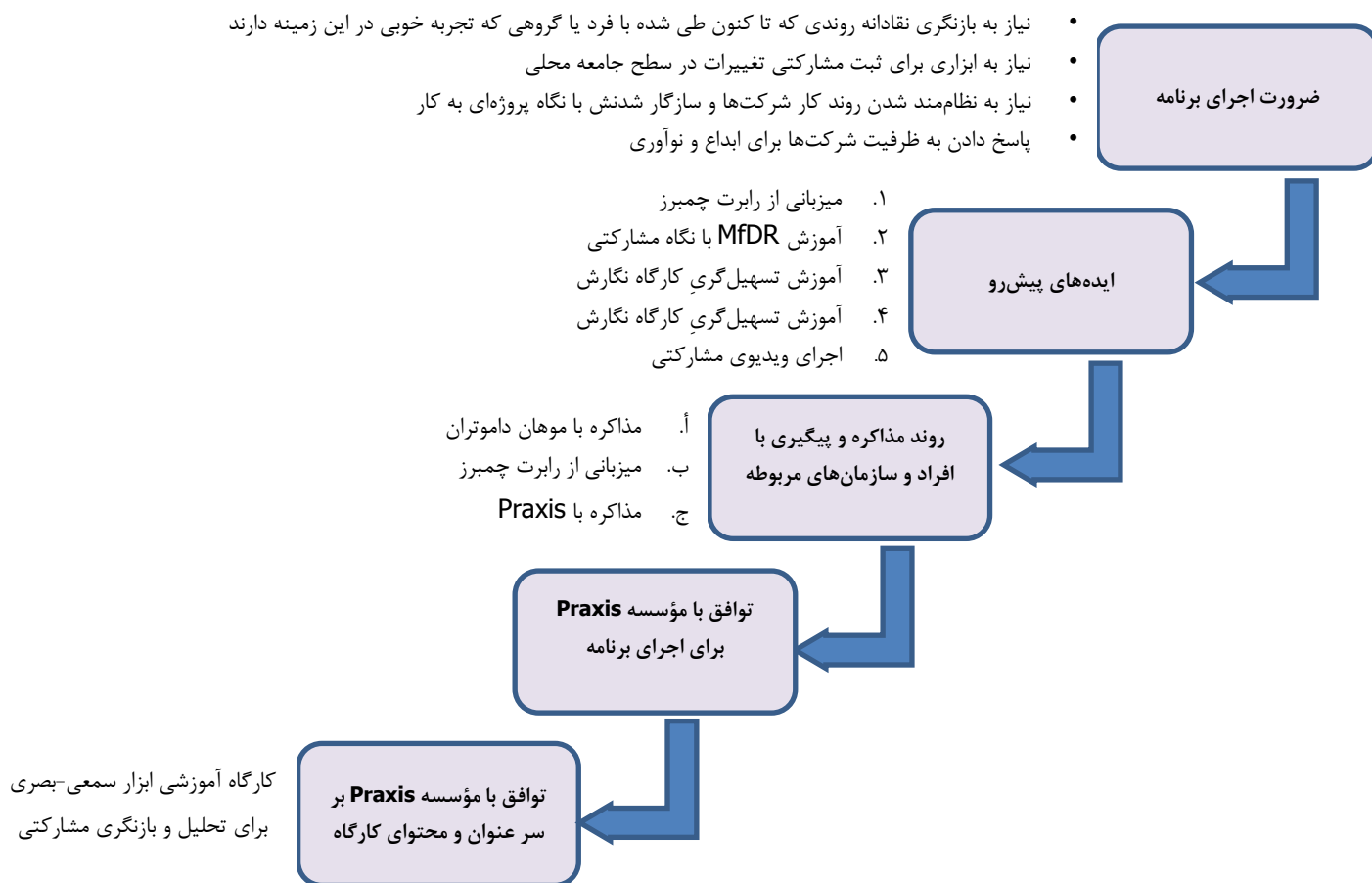
با عنایت به جمع جهات، در نهایت تصمیم تیم ظرفیت‌سازی بر کار با مؤسسه Praxis متمرکز شد.^۵ در مذاکره با مؤسسه Praxis، پس از در میان گذاشتن روند طی شده تا کنون و شرایط و نیازهای موجود، درباره برنامه پیشنهادی و زمان مناسب برای اجرای یک برنامه آموزشی شش روزه گفتگو شد. این برنامه در رفت و برگشت‌هایی که صورت گرفت، تقریباً نهایی شد (توضیح مفصل‌تر برنامه در ادامه خواهد آمد)، به این معنی که درباره روند و سرفصل‌های کلی کارگاه توافق شد. از نظر زمانی نیز از بین گزینه‌هایی که از زمان پایان ماه صفر و مناسبت‌های مربوط به این ماه تا زمان پایان

قرارداد روی میز قرار گرفت، ۲۳ تا ۲۸ نوامبر، یعنی ۲ تا ۷ آذر^۶، مورد توافق قرار گرفت.

^۴ سابقه حرفه‌ای آموزشگران دعوت شده به این برنامه از مؤسسه PRAXIS در پیوست شماره ۳ گزارش آمده است.

^۵ نکته‌ی جالب در مذاکره با رابرت چمبرز این بود که پس از آن که تقریباً معلوم شد او قادر نخواهد بود برای این برنامه در ایران حضور پیدا کند، او با صحنه گذاشتن بر تجربه و کیفیت کار مؤسسه Praxis، بسیار مشوق این ایده بود که تلاش کنیم با این مؤسسه و تیمش به توافق برسیم.

^۶ این تاریخ بعدتر به درخواست تیم Praxis یک روز جا به جا شد و به تاریخ ۳ تا ۸ آذر تغییر یافت.

نمودار ۱ فرایند هم‌گرایی بر کارگاه ابزار سمعی-بصری برای تحلیل و بازنگری مشارکتی با مؤسسه Praxis

جمع‌بندی و توجیه چنین آموزشی: ربط این کارگاه به بستر ظرفیت‌سازی

پس از قطعی شدن موضوع کارگاه و مجری بین‌المللی آن، تیم ظرفیت‌سازی بار دیگر به نقطه‌ی آغاز به وجود آمدن انگیزه و ایده‌ی برگزاری کارگاه بین‌المللی بازگشت، به عبارتی به خلأهای ظرفیتی شرکت‌ها در امتداد فازها و محورهای قبلی برنامه ارتقای ظرفیت، تا ربط موضوع این کارگاه را با فرایند تجربه‌شده توسط شرکت‌ها تحلیل و نسبت به آن اطمینان حاصل کند.

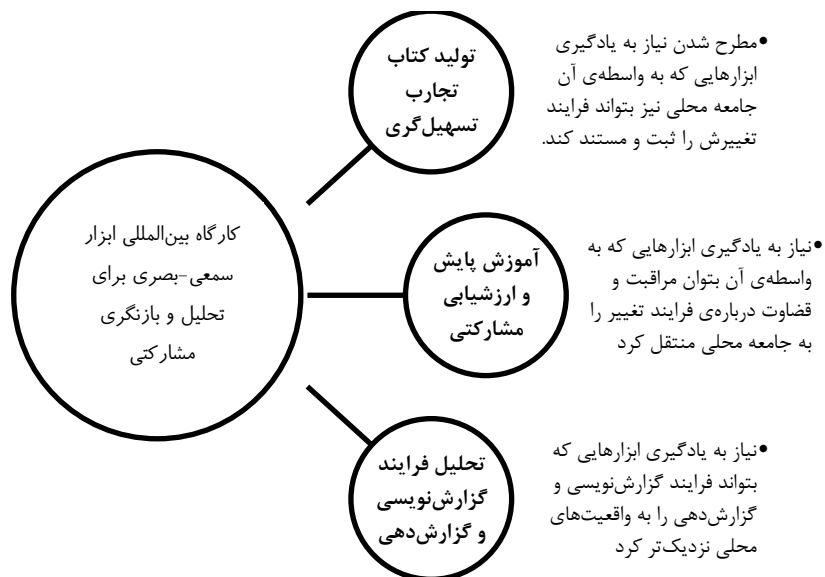
پیش‌تر اشاره شده بود که این کارگاه آموزشی در امتداد برنامه‌ی مستمر ظرفیت‌سازی برای کارکنان پروژه‌ی استقرار کشاورزی پایدار تدارک دیده شد، بنابراین برای تعیین شرکت‌کنندگان برنامه ابتدا این موضوع مدنظر قرار گرفت که محتوای کارگاه به کدام اجزای پیشین برنامه‌ی ظرفیت‌سازی ربط داشت تا بر اساس این ربط، مشخص شود مخاطبین بالقوه برنامه بایستی چه کسانی باشند. ماهیت و محتوای کارگاه به درجات مختلف با اجزای مختلف برنامه ظرفیت‌سازی در فاز قبلی مرتبط بود، به عبارتی:

← در درجه‌ی اول موضوع کارگاه، به فرایند تولید کتاب تجارب تسهیل‌گری^۷ ربط داشت، چرا که در ادامه فرایند ثبت مشارکتی تجارب تسهیل‌گران کشاورزی پایدار، نیازی مطرح شد مبنی بر یادگیری ابزارهایی که به واسطه آن بتوان جامعه محلی را در ثبت و مستند کردن فرایند تغییرشان درگیر کرد. بنابراین کسانی که تا پایان این فرایند مشارکت کردند از شرکت‌کنندگان قطعی کارگاه به حساب آمدند، مگر آن‌که خودشان معذوریتی برای حضور داشتند. با این توضیحات از ۲۰ نفر ظرفیتی که برای کارگاه پیش‌بینی شده بود، ۹ نفر به صورت بالقوه مدعو قطعی به حساب می‌آمدند.

← در درجه دوم موضوع این کارگاه می‌توانست به مقوله پایش و ارزشیابی مشارکتی و نیز به بحث گزارش‌دهی که هر دو در فاز قبل برنامه ارتقای ظرفیت با شرکت‌های مجری کار شده بود، ربط داشته باشد. در واقع، در پایش و ارزشیابی مشارکتی، در پی آن هستیم که مراقبت و قضاوت درباره‌ی فرایند تغییر به دست آن‌هایی انتقال یابد که قرار بود از نتایج آن بهره‌مند شوند. از طرفی دیگر، هرچه ساختار، محتوا و روش گزارش‌ها بتواند به واقعیت جوامع محلی نزدیک‌تر شود، به همان میزان به پیروی از رویکرد مشارکتی نزدیک‌تر می‌شویم. به واسطه‌ی ابزار سمعی-بصری می‌توان جوامع محلی را در نقد و بازگری فرایند توسعه و نیز در انعکاس فعالیت‌ها و نتایج آن به ذی‌ربطان مختلف درگیر کرد، و اگر این ابزار به خوبی تسهیل‌گری شوند، می‌توانند بر فقدان سواد خواندن و نوشت هم فایق آیند.

ارتباط میان گام‌ها و موضوعات پیشین برنامه‌ی ارتقای ظرفیت با موضوع این کارگاه را می‌توان در نمودار زیر مشاهده کرد.

^۷ ثبت مشارکتی تجارب تسهیل‌گری در پروژه‌ی کشاورزی پایدار، یکی از اجزای برنامه‌ی ظرفیت‌سازی در فاز پنجم بود که طی آن، اعضای شرکت‌های مجری پروژه به صورت داوطلبانه در طول یک سال به ثبت، نگارش، بازبینی و بازنویسی داستان‌های شخصی خود از میدان و از کار با جوامع کشاورز پرداختند. به وقوع پیوستن فرایند مستند شدن تجارب شخصی، تأثیر بسزایی در ایجاد انگیزه‌ی درگیر کردن مردم محلی در ثبت تجارب خودشان داشت، و این یکی از مهم‌ترین عوامل سوق‌دهنده‌ی تدارک کارگاه ابزار سمعی-بصری برای بازنگری و تحلیل مشارکتی بود.

نمودار ۲ ارتباط میان گام‌ها و موضوعات پیشین برنامه‌ی ارتقای ظرفیت با موضوع این کارگاه

خروجی‌های مد نظر برای کارگاه بین‌المللی

با توجه به برنامه‌ای که با تیم Praxis توافق شد، این قبیل خروجی برای کارگاه متصور شد:

- شرکت‌کنندگان فرصتی خواهند یافت تا رویکرد و عملکرد میدانی خود در رابطه با تسهیل‌گری را با نگاه و تجارب بین‌المللی محک بزنند و نسبت به تغییرات رفتاری و نگرشی لازم برای تثبیت فرایندهای مشارکتی آگاهی و حساسیت بیشتری کسب کنند.
- شرکت‌کنندگان قادر خواهند شد تصویر جامع و پیوسته‌ای از اتفاقات و تغییرات جامعه مخاطب‌شان تولید و کسب کنند.
- شرکت‌کنندگان با ابزار سمعی-بصری مشارکتی (ویدئو مشارکتی و داستان‌گویی دیجیتال) و نسبت آن‌ها با روش‌های مشارکتی که از پیش آموخته بوده‌اند آشنا خواهند شد.
- ابزار و مفاهیم آموزش داده شده در کارگاه، در میدان تمرین شده تا پتانسیل و احیاناً موانع به کار بستن‌شان عیان‌تر شده و با نظارت مدرسین بین‌المللی، کسب مهارت‌شان در مسیر درستی قرار بگیرد.
- تمرین میدانی مورد تحلیل قرار گرفته و دوباره به مفاهیم و روش‌های آموزش داده شده محک خواهد خورد و خلأهای احتمالی درباره‌ی کاربرد ابزار سمعی-بصری در فرایندهای مشارکتی پر خواهد شد.
- شرکت‌کنندگان قادر خواهد شد، نحوه‌ی به‌کارگیری ابزارهای سمعی-بصری در فرایند تسهیل‌گری‌شان را فهم کرده و برایش برنامه‌ای داشته باشند.

بر اساس این خروجی‌ها، از شرکت‌کنندگان این کارگاه انتظار می‌رود:

❖ برای پر رنگ کردن نقش جامعه محلی در انعکاس واقعیت‌های‌شان، ابزارهای کار شده در این کارگاه را در کنار سایر ابزار و روش‌های مشارکتی در میدان به کار بگیرند؛

❖ خروجی‌ها و یا محصولاتی تولید کنند که ماحصل تجربه کارشان با این ابزار در میدان باشد.

شرکت‌کنندگان این برنامه

معیارهای تعیین چارچوب حضور در کارگاه

با واضح‌تر شدن و شکل گرفتن موضوعات کارگاه، این‌که چنین محتوایی متناسب با چه نوع شرکت‌کنندگانی است نیز مشخص‌تر شد. بدین ترتیب ویژگی‌های افرادی که می‌توانستند شرکت‌کننده چنین برنامه‌ای باشند پر رنگ شد. این ویژگی‌ها عبارت بودند از:

+ افرادی که درگیر اجرای پروژه در میدان هستند، به عبارتی عضو شرکت‌های خدمات کشاورزی هستند – بنابراین، کارکنان جهاد کشاورزی (که بیشتر نقش نظارتی بر کار شرکت‌ها دارد) نمی‌توانستند مخاطبان اصلی کارگاه باشند؛

+ از بین مجریان پروژه، افرادی که درگیر کار میدانی با جامعه محلی هستند و تجارب در این زمینه کسب کرده‌اند – افرادی که کمتر در میدان هستند یا از تجربه‌ی میدانی نسبتاً کمتری برخوردارند نیز نمی‌توانستند مخاطب اصلی این کارگاه باشند؛

+ کسانی که فاز پنجم پروژه را تا انتها طی کردند، به عبارتی افرادی که فرایند ارتقای ظرفیت را گام به گام پیمودند و آموزه‌های آن را به کار بستند – شرکت یا نیروهای جدیدی که در فازهای قبلی برنامه ارتقای ظرفیت حضور نداشتند، یا حتی شرکت‌های قدیمی که فاز قبلی را تا پایانش طی نکردند، نمی‌توانستند شرکت‌کننده‌ی کارگاه باشند، چرا که همان‌طور که قبل‌تر توضیح داده شد، این کارگاه کاملاً در امتداد و مکمل آموزش‌های مراحل پیشین تدارک دیده شد. در واقع این کارگاه می‌بایست چیزی به آموزه‌های قبلی بیفزاید و احتمالاً برای افرادی که با مقدمات رویکرد و روش‌های مشارکتی آشنایی ندارند چندان مفهومی و مفید نمی‌شد؛ و

+ افرادی که در ثبت تجارب شخصی تسهیل‌گری مشارکت داشتند – اصل انگیزه‌ی کارگاه مستندسازی مشارکتی یا ابزارهای سمعی-بصری برای تحلیل و بازنگری مشارکتی از جمع افرادی برخاست که در طول یک سال مشغول مستند کردن تجربه‌ی شخصی خودشان از تسهیل‌گری فرایند کار با جامعه محلی بودند.

سقف ظرفیت کارگاه، بیست نفر از اعضای شرکت‌های مجری در نظر گرفته شد که با توجه به نکات فوق فرایند غربال و انتخاب‌شان انجام شد. ۹ صندلی از این ظرفیت برای شرکت‌کنندگان در فرایند تولید کتاب تجارب تسهیل‌گری اختصاص یافت و ۱۱ صندلی برای متقاضیان از ده شرکت زیر نگه داشته شد:

۱. اروم‌طوبی‌سازان
۲. پدیده سبز آریاکشت
۳. نازچین سپید آذران
۴. پدیده سبز آنیل
۵. دانش پژوهان سبز گستر

۶. پانیکشت آذربایجان
۷. آریا کشت ملکان
۸. آوان کشت پایدار مکریان
۹. خوشه‌زرین گستر سراب
۱۰. نهال گستر جام سهند

روال اعلام برنامه و غربال متقاضیان

برای ۱۱ ظرفیت باقیمانده این کارگاه، نیاز است که از بین اعضای شرکت‌های نامبرده که علاقمند به حضور در کارگاه هستند، افرادی انتخاب شوند. برای این کار دعوتنامه‌ای به همراه فرم درخواست^۸ حضور برای این افراد از طریق ایمیل ارسال شد و از آن‌ها خواسته شد تا چنانچه مایلند در این کارگاه شرکت کنند، فرم درخواست را پر کنند. هم‌چنین از مدعین قطعی کارگاه نیز خواسته شد تا حضور و یا عدم حضور خود را اعلام کنند. شرکت کنندگان قطعی کارگاه با توجه به اعلام حضور مدعین قطعی و انتخاب از میان سایر افرادی که فرم درخواست را پر کرده‌اند تعیین خواهند شد.

نهایی شدن شرکت کنندگان از بین اعضای شرکت‌های مجری

در دعوتنامه و فرمی که برای اعضای ده شرکت مجری ارسال شد از آن‌ها خواستیم که داوطلبین برای حضور در کارگاه فرم را پر کنند تا در نهایت بتوانیم از بین داوطلبین و با توجه به ظرفیت کارگاه شرکت کنندگان را انتخاب کنیم. از مدعین قطعی کارگاه نیز خواسته شد تا در صورت تمایل برای حضور اعلام آمادگی کنند. بدین ترتیب پس از بررسی درخواست‌ها، شرکت کنندگان کارگاه به شرح زیر انتخاب شدند:

نام شرکت کننده	نام شرکت
۱. سوزان شهاب‌پور	آوان کشت مهاباد
۲. آریتا کرمانیان	پدیده سبز آنیل میاندوآب
۳. سیامک مصطفی‌نژاد	نازچین سپید آذران
۴. عبدالله وهابی	پدیده سبز آریا کشت
۵. ندا اعظمی	نهال گستر جام سهند
۶. حاتم فیضی	نازچین سپید آذران
۷. داریوش فکور	آریا کشت ملکان
۸. پریناز ابراهیم‌پور	نهال گستر جام سهند
۹. زهرا شجاعی	خوشه‌زرین گستر
۱۰. شبنم پاشایی	اشک مهر بناب
۱۱. فروزان اخروی خواه	یاشیل یاشام

^۸ نمونه دعوتنامه و فرم درخواست به پیوست گزارش آمده است.

۱۲.	چیکو امینی	آوان کشت مهاباد
۱۳.	سونیا پیران	اروم طوبی سازان
۱۴.	سحر اکبرزاده	آریا کشت ملکان
۱۵.	لیلا وجدان	دانش پژوهان سبز گستر
۱۶.	نوروز شهامت‌آذر	پدیده سبز آنیل میاندوآب
۱۷.	فرشاد جودیان	نازچین سپید آذران
۱۸.	لطیف حقی	دانش پژوهان سبز گستر

بدین ترتیب ۱۸ نفر شرکت‌کننده از ۹ شرکت مجری برای حضور در کارگاه انتخاب شدند که از ردیف ۱۲ تا ۱۸ فهرست بالا از کسانی هستند که در فرایند تولید کتاب ثبت تجارب مشارکتی شرکت کردند و از ردیف ۱ تا ۱۱، افرادی هستند که بر اساس فرم‌ها انتخاب شدند.

سایر بازیگران حاضر در کارگاه

در نشستی که برای در میان گذاشتن کلیت برنامه به نمایندگان جهاد کشاورزی ترتیب دادیم، این درخواست مطرح شد که از طرف جهاد کشاورزی هر استان نیز افرادی در کارگاه حضور داشته باشند. از طرف دیگر دفتر طرح حفاظت از تالاب‌ها نیز برای حضور در کارگاه اعلام آمادگی کردند. بر همین اساس و در مشورت با تیم آموزش تصمیم گرفتیم که از طرف هر یک از این بازیگران یک نماینده در کارگاه حضور داشته باشد. نیاز بود که این نماینده در برنامه‌های قبلی ارتقای ظرفیت حضور داشته و به نوعی با رویکرد و روش‌شناسی مشارکتی آشنایی داشته باشد. هم‌چنین از بین افرادی باشد که در ارتباط مستقیم با کار شرکت‌های مجری است. با توجه به این دلایل مدعوین به کارگاه از هر یک از این نهادها مشخص شد:

مدعو	سازمان مربوط
دفتر طرح حفاظت از تالاب‌های ایران	آقای سلطانی
دفتر ترویج جهاد کشاورزی آذربایجان غربی	خانم حیدرزاده
دفتر ترویج آذربایجان شرقی	آقای محمدی / آقای همدست

بنا به درخواست نمایندگان جهاد کشاورزی قرار شد نماینده آذربایجان غربی از روز سوم تا ششم در کارگاه باشد و نمایندگان آذربایجان شرقی در امتداد یکدیگر (دو و نیم روز اول آقای محمدی و ۳ و نیم روز دوم آقای همدست) در کارگاه حضور داشته باشند.

آماده‌سازی شرکت‌کنندگان برای حضور در کارگاه

پس از نهایی شدن شرکت کنندگان کارگاه، لیست آن‌ها در قالب نامه‌ای به‌شان اعلام شد، که علاوه بر لیست اسامی شرکت کنندگان، و ضمن تشکر از همه‌ی کسانی که فرم درخواست را ارسال کرده بودند، نکاتی نیز جهت آمادگی هرچه بیشتر شرکت کنندگان برای حضور مؤثر در کارگاه یادآور شد (کادر مقابل).

اجرای برنامه

مشخص شدن شرایط و ویژگی‌های محل کارگاه و اقامت و کار میدانی

پیش از هر چیز برای انتخاب محل برگزاری کارگاه، در مشورت با تیم آموزشگران، از آن‌ها خواستیم تا ویژگی‌های مورد نظر برای محل اجرای کار را با ما در میان بگذارند. مهم‌ترین این ویژگی‌ها عبارتند از:

← ویژگی‌های محل کارگاه:

- ☐ حتی‌الامکان یکجا بودن کارگاه و محل اقامت
- ☐ وجود فضای کافی برای حرکت و کارگروهی در سالن برگزاری کارگاه
- ☐ وجود صندلی متحرک به تعداد کافی در سالن کارگاه
- ☐ امکان نشستن روی زمین در فضای کارگاه
- ☐ وجود دیوار کافی برای نصب کاغذ در سالن کارگاه
- ☐ فاصله مناسب با محل کار میدانی

با توجه به ویژگی آخر یعنی فاصله مناسب تا محل کار میدانی^۹، نیاز بود تا در انتخاب محل کارگاه ویژگی‌های محل کار میدانی نیز در نظر گرفته شود. این ویژگی‌ها نیز در مشورت با تیم آموزشگران مشخص شدند.

← ویژگی‌های محل کار میدانی

- ☐ چند محل جدا از هم برای تقسیم شرکت کنندگان به گروه‌های ۵-۶ نفره

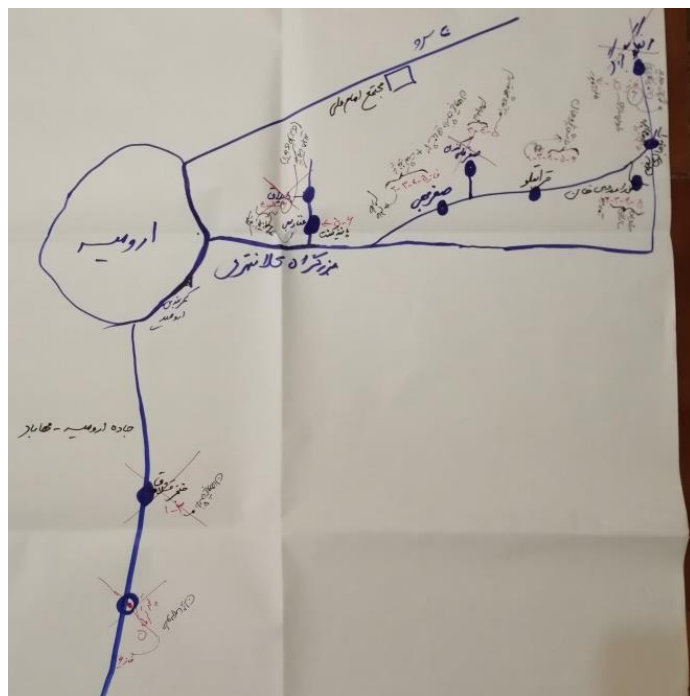
^۹ همان‌طور که در اولین گزارش پیشرفت (تیر ماه ۱۳۹۸) توضیح داده شد، یک روز کار میدانی در برنامه‌ی کارگاه پیش‌بینی شده تا شرکت کنندگان بتوانند زیر نظر تیم آموزشگر، آموزه‌های مربوط به ابزار سمعی-بصری را در بستر واقعی کارشان با جوامع محلی تمرین کنند.

□ داشتن ۸-۱۰ نفر مخاطب برای کار کردن هر گروه

□ آشنایی و سابقه کار کردن برخی از شرکت کنندگان با اهالی

با در کنار هم قرار دادن این ویژگی ها و بررسی گزینه های موجود در شهرهایی که شرکت کنندگان بالقوه ای از آنها خواهیم داشت، **شهر ارومیه** به عنوان محل برگزاری کارگاه در نظر گرفته شد. توضیحات تکمیلی درباره ی محل برگزاری کارگاه در ادامه ی همین گزارش خواهد آمد.

مشخص شدن محل کار میدانی

با توجه به لزوم نزدیکی محل کار میدانی با محل اقامت و کارگاه، مشخص شد که محل کار میدانی روستاهایی خواهد بود که در مجاورت ارومیه هستند و برخی از شرکت کنندگان کارگاه سابقه کار و آشنایی با این روستاها را دارند. بنابراین برای مشخص شدن این روستاها تصمیم گرفتیم که در سفر ارومیه که در تاریخ ۲۰ و ۲۱ آبان انجام شد از افرادی که به عنوان مدعو قطعی کارگاه از آن‌ها یاد شد و اتفاقاً به لحاظ کار شرکت‌شان در ارومیه و حومه‌ی آن مستقر هستند درخواست کنیم تا برای مشورت درباره گزینه‌های کار میدانی در جلسه‌ای مشترک حضور یابند. در این جلسه ابتدا برنامه پیش رو معرفی شد و جزییاتی از اجرای برنامه درمیان گذاشته شد. سپس با ترسیم نقشه‌ای از موقعیت ارومیه و روستاهایی

که سابقه کار و آشنایی بواسطه انجام پروژه کشاورزی پایدار در آن‌ها وجود دارد، درباره شرایط هر روستا صحبت‌هایی رد و بدل شد. بدین ترتیب تعدادی روستا از جمله صفری، قراقلو، خداوردی خان، آبالوئی سفلی به عنوان گزینه‌هایی برای انجام کار میدانی یک روزه در نظر گرفته شدند. در ادامه این جلسه درباره گزینه‌های موجود برای برگزاری کارگاه و محل اقامت نیز با این افراد مشورت شد و یکی دو گزینه از جمله مجتمع امام علی (ع) و مجتمع فرهنگیان مطرح شد.

فراهم کردن شرایط حضور آموزشگران

○ تهیه دعوتنامه

از آنجا که آموزشگران نیاز به گرفتن ویزا برای حضور در ایران دارند. قبل از هر چیز دعوتنامه‌ای با همکاری دفتر امور بین‌الملل سازمان محیط زیست تهیه و ارسال شد. این دعوتنامه می‌تواند به تسهیل و تسریع اخذ ویزا کمک کند. لازم به ذکر است که با توجه به برخی تاخیرهای پیش آمده در پیگیری و

ANUSHA CHANDIRAKHARAN	
Application Details	
Place of Lodgement	India
Date of Visa Application	2019/9/15
Application ID	08R2XY9WIK06767315
Applicant Details	
Applicant Name	ANUSHA CHANDIRAKHARAN
Date of Birth	1990/12/6
Nationality	India
Passport Number	P2388777
Grant Details	
Visa Type	ویزا (A)
Visa Grant Validity	2019/12/01 *
Travel Document Number	P2388777
Travel Document Country	India
Stay Period	8 day(s) from the date of arrival
Entry Option	Single
* You need to submit your passport to Embassy of the Islamic Republic of Iran New Delhi	
Embassy of the Islamic Republic of Iran New Delhi Department of Electronic Visa Oct. 2, 2019	
08R2XY9WIK06767315	

JOSEPH MULACKAL JOSEPH	
Application Details	
Place of Lodgement	India
Date of Visa Application	2019/9/24
Application ID	00CJ4F3X3Y5V4669315
Applicant Details	
Applicant Name	JOSEPH MULACKAL JOSEPH
Date of Birth	1989/11/30
Nationality	India
Passport Number	Z3843272
Grant Details	
Visa Type	ویزا (A)
Visa Grant Validity	2019/11/23 *
Travel Document Number	Z3843272
Travel Document Country	India
Stay Period	8 day(s) from the date of each arrival
Entry Option	Single
* You need to submit your passport to Embassy of the Islamic Republic of Iran New Delhi before this date	
Embassy of the Islamic Republic of Iran New Delhi Department of Electronic Visa Sept. 24, 2019	
00CJ4F3X3Y5V4669315	

پیشرفت روند اداری کار، زمان برگزاری کارگاه با یک روز جابجایی به ۳ تا ۸ آذر ۹۸ تغییر یافت. بنابراین ادامه برنامه‌ریزی‌ها و هماهنگی‌ها منطبق با تاریخ تعیین شده جدید انجام گرفت.

درباره آموزشگران این برنامه

خانم آنوشا چاندراکاران (Anusha Chandrakharan)

بیش از هشت سال تجربه در ارتقای ظرفیت بازیگران مختلف در بکارگیری رویکرد مشارکتی در زمینه‌های مختلف و مشارکت جوامع محلی در مراحل مختلف پروژه‌های توسعه در زمینه‌های توانمند سازی زنان، فضاهاى شهری دربرگیرنده، حقوق کودکان، بهداشت و سلامت، معلولیت و کار با گروه‌های حاشیه‌ای دارد. همچنین در زمینه آموزش و بکارگیری استفاده از ابزارهای ویدیوی مشارکتی و داستان‌گویی دیجیتال به عنوان ابزاری برای حمایت‌گیری دارای تجارب متنوعی است. تجارب او در زمینه‌های مختلف اقدام و عمل مشارکتی بیش از ۳۰ پروژه در ایالت‌های مختلف هند را شامل می‌شود.

آقای ژوزف مولاکال (Joseph Mulackal)

بیش از دو دهه تجربه تحقیق و عمل مشارکتی در حوزه کار اجتماعی دارد. بخش عمده این تجربه به تحقیقات توسعه مرتبط است. تجربیات گسترده‌ای در انجام ارزیابی و ارزشیابی مشارکتی دارد و از تسهیلگران حرفه‌ای تحقیق عملی مشارکتی (Participatory Action Research) و فعالیتهای یادگیری مشارکتی (Participatory Learning Activities) در زمینه‌های مختلف توسعه اجتماعی است. تحقیقات مشارکتی روی بحران‌های تقسیم اراضی در بین کشاورزان خرد و حاشیه‌ای، صندوق‌های خرد و نقش آن در کاهش فقر و رویکرد و روش‌هایی که به احیای زیست‌بوم منجر شود با پرداختن به موضوعاتی همچون مسایل آب شرب، توسعه آبخیز، تمرکززدایی دموکراتیک، و شکل‌گیری شبکه‌های محلی از جمله تجربیات او در این زمینه است. تجربه کار و اجرای پروژه روی موضوعات مختلف مرتبط با توسعه مشارکتی در بیش از ۵ کشور دنیا از جمله افغانستان، کنیا، سریلانکا و بنگلادش را دارد و تا کنون بیش از ۲۰ پروژه در حوزه تحقیق و عمل مشارکتی انجام داده است.

○ بستن قرارداد

جهت تسهیل برگزاری کارگاه، قرارداد اجرای کارگاه بین مؤسسه انساشهر به نمایندگی از دفتر تالاب و مؤسسه دیالکتیکس به نمایندگی از مؤسسه Praxis منعقد شد، و مطابق این قرارداد، تعهدات Praxis بدی شرح توافق شد:

برنامه‌ریزی و برگزاری یک کارگاه آموزشی شش روزه با موضوع ابزارهای سمعی-بصری برای تحلیل و بازگری مشارکتی

مبلغ قرارداد، ۷۲۰۰ دلار آمریکایی بود که قرار شد ۵۰ درصد آن قبل از اجرای کارگاه و ۵۰ درصد آن بلافاصله پس از اتمام کارگاه پرداخت شود.

○ پرداخت اقساط دستمزد آموزشگران

طبق توافقی که با مؤسسه PRAXIS حاصل شده بود، می‌بایست ۵۰ درصد دستمزد تیم آموزش (یعنی مبلغ ۳۶۰۰ دلار آمریکایی) قبل از شروع کارگاه به حساب آن مؤسسه واریز می‌شد، که این مهم یک هفته مانده به تاریخ کارگاه انجام شد. ۵۰ درصد باقی‌مانده‌ی دستمزد تیم آموزش باید بلافاصله پس از اتمام کارگاه به حساب مؤسسه PRAXIS واریز می‌شد که در هفته پس از به پایان رسیدن کارگاه این کار انجام شد

○ تهیه بلیط‌های خارجی و داخلی

برای تأمین سه عامل (۱) کوتاه‌ترین و راحت‌ترین مسیر برای تیم آموزش، (۲) مناسب‌ترین قیمت، و (۳) رسیدن و ترک به‌موقع در رفت و آمد بین کشور هند و ایران و بین شهرهای تهران و ارومیه، نهایتاً مسیر و پروازهایی که برای سفر تیم آموزش تهیه شد بدی شرح بود:

- حرکت از دهلی به تهران: شنبه ۲ آذر، ساعت ۳ بامداد و فرود در تهران ساعت ۵:۲۰ صبح
- حرکت از تهران به ارومیه (به همراه یکی از اعضای تیم ظرفیت‌سازی): شنبه ۲ آذر، ساعت ۹:۳۰ صبح و فرود در ارومیه، ۱۰:۳۰ صبح
- حرکت از ارومیه به تهران، شنبه ۹ آذر، ساعت ۷:۲۰ صبح و فرود در تهران، ۸:۳۰ صبح
- حرکت از تهران به دهلی، شنبه ۹ آذر، ساعت ۷:۵۰ شب و فرود در دهلی، ۱:۴۰ بامداد یکشنبه ۱۰ آذر

مشخص شدن محل برگزاری کارگاه و اقامت

با توجه به گزینه‌های مطرح شده از نشست با نمایندگان جهاد کشاورزی و برخی اعضای شرکت‌ها و همچنین گزینه‌هایی که از قبل برای این کار در نظر گرفته بودیم، بازدید و بررسی هر یک از گزینه‌ها در این سفر در دستور کار قرار گرفت. در بازدید از این گزینه‌ها درباره شرایط اجرای چنین برنامه‌ای گفتگو شد و در نهایت به نظر می‌رسد که هتل پارک طیف وسیع‌تری از ویژگی‌های مورد نظر برای اجرای کار را تأمین می‌کند. بنابراین **هتل پارک ارومیه** به عنوان محل برگزاری کارگاه و اقامت انتخاب شد.

در میان گذاشتن برنامه با نمایندگان جهاد کشاورزی استان‌های آذربایجان شرقی و غربی

با مشخص شدن شرایط و چگونگی برنامه، سفری به ارومیه تدارک دیده شد تا اجرای این برنامه با نمایندگان جهاد کشاورزی استان‌های آذربایجان غربی و شرقی در میان گذاشته شود. در این دیدار که در تاریخ ۲۰ آبان ۹۸ با حضور آقایان محمدی و همدست از آذربایجان شرقی و خانم حیدرزاده از آذربایجان غربی برگزار شد، جزئیات برنامه و ویژگی‌های آن در میان گذاشته شد. در پایان نیز از آن‌ها خواسته شد تا نکات خود را با ما در میان بگذارند. هم چنین درباره گزینه‌های موجود برای برگزاری این برنامه

نیز با آن‌ها مشورت شد. یکی از این نکات، اعلام علاقه این افراد برای حضور در برنامه بود. اگرچه به دلیل شرایط کاری این امکان برایشان وجود ندارد تا به عنوان شرکت کننده تمام وقت در برنامه حضور داشته باشند. اما قرار شد تا تیم ما شرایط حضور افرادی غیر از شرکت کننده را در مشورت با تیم آموزش بررسی کند و نتیجه را اعلام کند.

انتخاب مترجم

چه بسا یکی از حساس‌ترین موضوعاتی که در برنامه‌ریزی کارگاه وجود داشت، انتخاب مترجم بود. کارگاه اساساً برای افرادی تدارک دیده می‌شد که ملاک انتخاب شدن‌شان، فعالیت میدانی بود، و نه توانایی مکالمه زبان انگلیسی. بنابراین خیلی زود محرز شد که برگزاری کارگاه، به ترجمه هم‌زمان نیاز خواهد داشت. حساسیت انتخاب مترجم متأثر چند عامل بود:

۱. نکته‌ی اول، تخصصی بودن موضوع کارگاه بود. در واقع، توسعه روستایی و کشاورزی، رویکرد و روش‌های مشارکتی، و بحث مستندسازی و ابزار سمعی-بصری، از جمله زیرموضوعاتی بودند که مترجم باید نسبت به ادبیات و فضای آن‌ها آشنایی داشته باشد یا حداقل با آن راحت باشد.
۲. باید به تفاوت بین ترجمه‌ی هم‌زمان در یک کارگاه آموزشی با ترجمه‌ی هم‌زمان یک سخنرانی نیز اشاره کرد. با توجه به فضای تعاملی کارگاه، مترجم باید علاوه بر انتقال صحیح مطالب آموزشگر به مخاطبان، بتواند رسانه‌ی روانی باشد برای گفتگوها و پرسش و پاسخ‌های میان شرکت‌کنندگان و تیم آموزش. این روانی، مستلزم یک سرعت عمل در انتقال از ترجمه‌ی انگلیسی به فارسی و بالعکس است.
۳. از طرفی دیگر، بخش‌های گوناگون کارگاه به احتمال زیاد شامل کارهای گروهی هم‌زمان خواهد بود که به طور موازی توسط تیم آموزش سرپرستی خواهد شد. برای ترجمه‌ی هم‌زمان این کارگاه، باید ضرورت حرکت و جابه‌جایی سریع و گاه فی‌البداهه‌ی میان گروه‌های مختلف را نیز لحاظ کرد.

۴. به ویژه این‌که مترجم این کارگاه باید به صورت هم‌زمان دو لهجه‌ی انگلیسی (با توجه به ترکیب تیم آموزش) و حداقل ۱۸ لحن و لهجه‌ی فارسی را فراوری کند.

با در نظر گرفتن این ویژگی‌ها، جستجو و غربال گزینه‌های مختلف نهایتاً به انتخاب خانم نغمه یزدان‌پناه منجر شد، با این فهم که ایشان نقش مترجم اصلی را به عهده خواهد داشت و تیم دو نفره‌ی تسهیل‌گری کارگاه (سیما ببرگیر و سارا باقری) در تسهیل تعامل میان شرکت‌کنندگان و تیم آموزش PRAXIS او را یاری خواهند کرد.

درباره مترجم انتخاب شده

نغمه یزدان‌پناه با حوزه کار مشارکتی و تسهیلگری فرایندهای مشارکتی آشنایی دارد و سابقه همکاری با پروژه‌های توسعه محلی به عنوان تسهیلگر در شهر تهران داشته و نیز در سایر زمینه‌ها از جمله کار با کودکان فعالیت کرده است. ایشان تجارب متنوعی در ترجمه هم‌زمان در کارگاه‌های آموزشی به روش مشارکتی بویژه در تئاتر مشارکتی در ایران و افغانستان دارد.

تهیه ابزار و وسایل

بر مبنای تجربه‌های قبلی و آگاهی نسبت به ملزومات چنین کارگاهی، و نیز در مشورت با تیم آموزش PRAXIS، فهرستی از ابزار و وسایل مورد نیاز کارگاه تهیه شد و مطابق آن، اقلام در تهران خریداری و به محل کارگاه در ارومیه منتقل شد. این اقلام عبارت بودند از:

توضیح	اقلام مورد نیاز
در ابعاد و رنگ‌های مختلف، و در کل به تعداد ۱۰۰۰ عدد	کارت‌های برش خورده به شکل مستطیل، دایره و شش ضلعی
در رنگ‌های مختلف و در کل به تعداد ۴۲ عدد	ماژیک وایت‌بردی
در دو رنگ و به تعداد ۶ عدد	ماژیک highlighter
سایز بزرگ، ۱۲ عدد	چسب ماتیکی
دو دو سایز بزرگ و کوچک، در کل به تعداد ۲۴ عدد	چسب کاغذی
۳ عدد	قیچی
۳ عدد	کاتر
۲ عدد	زیر دستی برش کاغذ
در چهار رنگ و در کل به تعداد ۴۰ برگ	Dot رنگی
در دو رنگ سفید و قهوه‌ای و در کل به تعداد ۱۵۰ برگ	کاغذ فلیپ چارتی ۹۰ در ۶۰ سانتی
۱ بسته	کاغذ A۴
۱ عدد	دستگاه پرینتر
۱ عدد	لپ‌تاپ
۱ عدد	دستگاه پروژکتور
۱ عدد	دستگاه مودم
۱ عدد	دوربین عکاسی
۱ عدد	وایت برد

روند کارگاه

← نشست آمادگی پیش از کارگاه

از همه شرکت‌کنندگان خواسته شده بود تا از شب قبل در محل کارگاه حضور داشته باشند تا بتوان برخی مقدمات و آمادگی‌های لازم برای حضور در کارگاه را تأمین کرد. این نشست همچنین فرصتی برای آشنایی متقابل میان آموزشگران، شرکت‌کنندگان و مترجم نیز بود تا بتوانند شیوه مناسب ارتباط با یکدیگر علی‌رغم تفاوت در زبان را محک بزنند و برای شروع رسمی کارگاه آماده شوند. به همین دلیل نشستی در روز شنبه دوم آذر از ساعت ۱۸ تا ۱۹:۳۰ عصر با حضور همه شرکت‌کنندگان برگزار شد. در نیمه اول نشست بر سر برخی موارد توافق شد از جمله:

- برخی ملاحظات برای حضور در کارگاه به عنوان شرکت‌کننده
- توافق بر سر زمان‌بندی روزهای کارگاه

- تقسیم نقش برای مراقبت از زمان، بازخورد گرفتن، و پیشنهاد موضوعات مرتبط که می‌تواند در طول ۶ روز به محتوای کارگاه اضافه شود.

در نیمه دوم، آموزشگران و مترجم نیز به جمع ملحق و معرفی شدند. سپس درباره انتظاراتی که می‌توان از این کارگاه داشت گفتگو و توافق شد.

← هماهنگی برای کارمیدانی

بر اساس برنامه پیش‌بینی شده برای کارگاه، قرار بود یک روز تمرین میدانی نیز در برنامه وجود داشته باشد تا شرکت‌کنندگان بتوانند آموخته‌های خود را در میدان تمرین کرده و بعد با حضور آموزشگران بازنگری کنند. برای هماهنگی این کار میدانی، در شب قبل از کارگاه، نشستی با حضور آموزشگران و شرکت‌کنندگان ارومیه برگزار شد تا این شرکت‌کنندگان که بنا بود میزبان تمرین میدانی باشند توضیحاتی درباره بستر کارشان ارائه داده و درباره نحوه هماهنگی تمرین میدانی با آموزشگران به توافق برسند. در این نشست در مورد سه روستا برای انجام کار میدانی توافق شد: آباجالوی سفلی و قراقلو که روستای محل کار شرکت دانش‌پژوهان سبزگستر ارومیه است و روستای خداوردی خان که محل کار شرکت اروم‌طوبی‌سازان است. ارائه مختصری از وضعیت جمعیتی و کشاورزی روستاها و نیز اقدامات انجام شده توسط این دو شرکت در روستاها از جمله مواردی بود که در این نشست مطرح شد و آموزشگران با پرسیدن سؤالاتی درباره شرایط روستاها تلاش کردند تصویر دقیق‌تری از آن به دست بیاورند. بر اساس صحبت‌های صورت گرفته در این نشست، زمان انجام کار میدانی در روستاها که قبلاً برای صبح پنجشنبه پیش‌بینی شده بود به چهارشنبه غروب تغییر یافت، چرا که بر اساس بررسی‌های صورت گرفته توسط این دو شرکت، عصر و غروب ساعت مناسب‌تری برای دیدار کشاورزان این روستاهاست. در نتیجه با کمی تغییر در برنامه کارگاه، قرار شد این دو شرکت به صورت تلفنی یا حضوری با مخاطبان خود هماهنگی‌های لازم را انجام دهند و ساعت دقیق کار میدانی را مشخص کنند.

← شناسنامه کارگاه:

موضوع کارگاه مستندسازی مشارکتی-بکارگیری ابزارهای سمعی بصری برای تحلیل و بازنگری مشارکتی

تاریخ برگزاری	۳ تا ۸ آذر ۹۸
مکان برگزاری	هتل پارک، ارومیه
شرکت‌کنندگان	فروزان اخروی‌خواه (یاشیل یاشام بناب)، شبنم پاشایی (اشک‌مهر بناب)، سونیا پیران (اروم طوبی‌سازان ارومیه)، آریتا کرمانیان (پدیده‌سبز آنیل میاندوآب)، چیکو امینی (آوان کشت مهاباد)، سوزان شهاب‌پور (آوان کشت مهاباد)، نوروز شهامت‌آذر (پدیده‌سبز آنیل میاندوآب)، سیامک مصطفی‌نژاد (نازچین سپیدآذران میاندوآب)، حاتم فیضی (نازچین سپیدآذران میاندوآب)، فرشاد جودیان (نازچین سپیدآذران میاندوآب)، لطیف حقی (دانش‌پژوهان سبزگستر ارومیه)، لیلا وجدان (دانش‌پژوهان سبزگستر ارومیه)، ندا اعظمی (نهال‌گستر جام سهند بستان‌آباد)، پریناز ابراهیم‌پور (نهال‌گستر

جام سهند بستان‌آباد)، بهنام رحیمی^{۱۰} (خوشه‌زرین‌گستر سراب)، سحر اکبرزاده (آرایکشت ملکان)، داریوش فکور (آرایکشت ملکان)، عبدالله وهابی (پدیده‌سبز آرایکشت)، و حمید سلطانی (دفتر طرح حفاظت از تالاب‌های ایران)

JOSEPH MULACKAL JOSEPH- ANUSHA CHANDRAKHARAN

آموزشگران

سیما ببرگیر، سارا باقری، و نغمه یزدان‌پناه (مترجم)

تیم مجری

← برنامه کارگاه

با توجه به تغییراتی که در زمان تمرین میدانی پیش آمد و نیز با توجه به بازخوردهایی که در طول کارگاه از شرکت‌کنندگان دریافت می‌شد، آموزشگران کارگاه، برنامه و محتوا را متناسب با نیاز شرکت‌کنندگان تنظیم کرده و تقدم و تأخر سرفصل‌ها را نسبت به برنامه پیش‌بینی شده قبلی کمی تغییر دادند. به این ترتیب برنامه روزانه کارگاه به صورت زیر پیش رفت.

روز / تاریخ	سرفصل کارگاه
اول؛ یکشنبه ۳ آذر ۹۸	○ آشنایی با شرکت‌کنندگان و فعالیت‌هایشان ○ تعریف و ضرورت مستندسازی مشارکتی ○ آشنایی با ابزار رودخانه زندگی برای تحلیل روند پروژه
دوم؛ دوشنبه ۴ آذر ۹۸	○ ارایه سرفصل‌های مرتبط با مستندسازی مشارکتی ○ ارایه نظریه دانش و لزوم تبدیل داده به اطلاعات ○ تحلیل نقاط عطف مسیر پروژه ○ نوشتن داستان بر مبنای نقاط عطف پروژه
سوم؛ سه‌شنبه ۵ آذر ۹۸	○ ادامه کار روی داستان‌ها و آماده کردن مواد لازم برای داستان‌گویی دیجیتال ○ آشنایی و تمرین نرم‌افزار KINEMASTER ○ ضبط صدا و ساخت داستان دیجیتال
چهارم؛ چهارشنبه ۶ آذر ۹۸	○ آشنایی با مطالعه موردی و نحوه تهیه آن ○ آماده شدن برای کار میدانی ○ انجام تمرین میدانی در روستا
پنجم؛ پنج‌شنبه ۷ آذر ۹۸	○ ارایه کار میدانی ○ دیدن کلیپ‌های تولید شده توسط شرکت‌کنندگان درباره داستان‌گویی دیجیتال و بازخورد گرفتن نسبت به آن ○ ارایه مطالعه موردی شرکت‌کنندگان ○ تحلیل علت و معلولی مطالعه‌های موردی

^{۱۰} با توجه به این که خانم زهرا شجاعی علی‌رغم انتخاب شدن به عنوان شرکت‌کننده، شرایطشان برای حضور در کارگاه فراهم نشد و از حضور انصراف دادند، آقای بهنام رحیمی، همکار ایشان، جایگزین خانم شجاعی شدند.

ششم؛ جمعه ۸ آذر ۹۸

ویدیوی مشارکتی
جمع‌بندی

- گفتگوی جمعی درباره تحلیل علت و معلولی مطالعات موردی
- آشنایی با ویدیوی مشارکتی و دیدن نمونه‌هایی از آن
- نکاتی در مورد «چگونه یک عکس خوب بگیریم؟»
- برنامه‌ریزی برای بکارگیری آموخته‌های کارگاه
- ارزشیابی کارگاه
- اختتامیه

روز اول

• آشنایی و معارفه

از شرکت‌کنندگان خواسته شد یک نفر را که کمتر از سایرین می‌شناسند انتخاب کنند و سه دقیقه با هم صحبت کنند. سپس هر کس بر اساس شناختی که حاصل کرده تصویری از هم تیمی خود بکشد. این تصاویر در جمع بزرگتر بازبینی شد و در مورد شباهت‌هایی که هر تصویر با صاحب آن دارد، گفتگو شد.

تصویر ۱: تصاویری که شرکت‌کنندگان بر اساس برداشت خودشان از هم‌تیم‌شان رسم کردند

• چرا مستندسازی

از شرکت‌کنندگان خواسته شد به سه گروه تقسیم شوند و در هر گروه به دو سؤال پاسخ دهند:

۱. روند مستندسازی در حیطه کار ما یعنی چه؟

۲. چرا مستندسازی فرایندهای کاری مهم است؟

تصویر ۲: تحلیل گروهی درباره چرایی
مستندسازی و اهمیت آن

تصویر ۳: ارائه کار گروهی درباره چرایی و اهمیت مستندسازی در جمع

سپس نتایج همفکری گروهی در جمع ارایه شد و درباره اهمیت مستندسازی صحبت شد.

- **مستندسازی چه کسی برای چه کسی**

در این بخش پاورپوینتی ارایه شد با این موضوع که افراد مختلف از زوایای متفاوتی به یک موضوع نگاه می کنند و برداشت های متفاوتی دارند. بنابراین در مستندسازی مشارکتی لازم است که خود ذی نفعان پروژه در ساخت آن مستند از زاویه نگاه خودشان نقش داشته باشند. از طرف دیگر شفافیت درباره اینکه برای چه کسی مستند تهیه می کنیم و چرا این مستند را می سازیم ما را به این نتیجه می رساند که چه چیزی را و چگونه مستند کنیم.

تصویر ۴: ارایه ناورپوینت با موضوع «چه کسی برای چه کسی»

- **تمرین ابزار تحلیلی «رودخانه زندگی»**

در این بخش از شرکت کنندگان خواسته شد تا در گروه با هم شرکتی های شان مسیر رودخانه ای که شرکت، پروژه یا یک روستا در جریان کار طی کرده را ترسیم کنند، چالش ها یا موفقیت های مهم روی این مسیر را نشان دهند و دلایلی که منجر به چنین تغییری شده را بیان کنند.

این ابزار کمک می کند تا نقطه عطف ها را شناسایی کنیم و در قدم بعدی ببینیم این اتفاق ها چرا افتاده اند. هم چنین کمک می کند روی مسیری که طی کرده ایم تمرکز کنیم و کاری که انجام شده را ابتدا برای خودمان واضح کنیم و بعد به دیگران هم نشان دهیم. اینکه چه جنبه ای از پروژه را ثبت کنیم به هدف از این مستندسازی ربط دارد. رودخانه زندگی در گروه های کوچک ترسیم شد. سپس هر گروه کار خود را به جمع ارایه داد و نقاط عطف را شناسایی کرد.

تصویر ۶ : کار گروهی روی رودخانه زندگی پروژه، شرکت یا یک روستا

تصویر ۵ : ارایه کار گروهی در مورد رودخانه زندگی به جمع

• بازخورد شرکت کنندگان نسبت به روز اول

در پایان روز با توجه به تقسیم کاری که از قبل انجام شده بود، شرکت کنندهای که برای جمع آوری بازخورد داوطلب شده بود بازخوردهای دریافت شده را با جمع در میان گذاشت. برخی از این بازخوردها عبارتند از:

- ناهار دیر سرو می شود و زمان استراحت را از دست می دهیم. بهتر است در زمان استراحت سفارش بدهیم.
- نسبت به اینکه روز اول است خوب مطالب را دریافت کردیم.
- کوتاه حرف بزنیم، حاشیه نرویم.
- سرعت ترجمه به فارسی پایین بیاید.
- برنامه ۶ روز روی دیوار باشد که ببینیم چطور پیش می رویم.
- پذیرایی در زمان استراحت خوب است.

روز دوم

• مروری بر روز گذشته

روند طی شده در روز گذشته مرور شد. نکاتی درباره اینکه چه فعالیتهایی انجام شد، چه نوع یادگیری هایی برای مان داشت و با کاری که انجام می دهیم چه ارتباطی دارد، در جمع گفته شد.

• ارایه برنامه کارگاه

سپس آموزشگران با توجه به بازخورد روز قبل ابزارهایی که در این ۶ روز در ارتباط با مستندسازی تمرین خواهد شد را معرفی کردند:

- داستان دیجیتال Digital Story
- مطالعه موردی Case Study
- ویدیوی مشارکتی Participatory Video (معرفی به طور مختصر)

• معرفی داستان دیجیتال Digital Story

داستان دیجیتال به عنوان ابزاری برای ثبت، مستندسازی و به اشتراک گذاشتن همه یا بخشی از فعالیت‌های پروژه با ذی‌نفعان مختلف پروژه معرفی شد. ویژگی‌های این ابزار، زمینه‌هایی که می‌توان از آن استفاده کرد و همچنین مراحل تهیه آن در این بخش ارائه شد.

نکاتی درباره داستان‌گویی دیجیتال

- ← داستان‌گویی دیجیتال برای ثبت روند یک فعالیت یا پروژه و یا روند کاری یک شرکت می‌تواند استفاده شود. در پروژه می‌تواند برای نشان دادن و ثبت مسیری که در هر روستا یا با هر گروه از مخاطبان طی شده نیز از آن استفاده کرد.
- ← در داستان‌گویی دیجیتال مخاطبان قصه خود را تعریف می‌کنند. با رویهم گذاشتن اجزای داستان‌های افراد یک قصه واحد ساخته می‌شود. سپس برای هر بخش از این قصه تصویری که نشان دهنده آن اتفاق باشد ترسیم می‌شود.
- ← در داستان‌گویی دیجیتال می‌توان از عکس به جای نقاشی و یا در کنار آن استفاده کرد.
- ← کسی که فیلم را می‌سازد احساس مالکیت بیشتری نسبت به آن می‌کند. به همین دلیل لازم است هر کس داستان خودش را بسازد.

سپس دو مورد از داستان‌های دیجیتالی که توسط تیم PRAXIS با دو موضوع و هدف مختلف ساخته شده بود نمایش داده شد.

• کارگروهی برای انتخاب موضوع داستان‌گویی دیجیتال

در این بخش شرکت‌کنندگان به ۴ دسته تقسیم شدند و قرار شد روی رودخانه‌هایی کار کنند که به روند کار در یک روستا پرداخته‌اند.

بنابراین هر گروه یک رودخانه را انتخاب کرد تا بتواند در گام بعدی نقاط عطف روی آن را شناسایی کند. هر گروه حداقل سه نقطه عطف شناسایی کرد. نقطه عطف جایی است که اگر این اتفاق نمی‌افتاد مسیر رودخانه عوض می‌شد. سپس از بین نقاط عطف شناسایی شده یکی را انتخاب کردند تا آن را بیشتر تحلیل کنند.

تصویر ۷: کار گروهی روی رودخانه‌های زندگی با موضوع روند کار در روستا برای شناسایی نقاط عطف

• تمرین داستان‌گویی

از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا دور هم بنشینند و با هم داستانی را تعریف کنند. به این شکل که یک نفر داستان را با جمله‌ای شروع می‌کند و نفر دوم ادامه می‌دهد. این کار تا جایی ادامه می‌یابد که نفر آخر داستان را تمام کند. بعد شرکت‌کنندگان درباره قسمت‌های خوب داستانی که با هم تعریف کردند نکاتی گفتند و این تمرین تکرار شد. در پایان نکاتی درباره ساختار یک داستان خوب گفته شد.

سپس از شرکت‌کنندگان خواسته شد به همان نقاط عطفی که انتخاب کرده‌اند فکر کنند و بگویند:

نکاتی درباره یک داستان خوب:

- هر داستانی یک شروع، یک بدنه اصلی و یک پایان دارد.
- هر داستان مجموعه از سلسله اتفاقات است که پشت سر هم اتفاق می‌افتد.
- هر داستان یک کاراکتر دارد که می‌تواند فرد، شرکت، روستا و ... باشد.
- وقتی داستان تعریف می‌کنیم اگر جایی چیزی را به شکل کلی می‌گوییم، لازم است مثال بزنیم و جزئیات بیاوریم.

- داستان‌شان چیست؟
- چرا می‌خواهند آن را به شکل یک داستان دیجیتال مطرح کنند؟

شرکت‌کنندگان کلیت داستانی که در ذهن داشتند را در

جمع تعریف کردند و نسبت به آن بازخورد دریافت کردند. یکی از گروه‌ها داستانش را به شکل تئاتر اجرا کرد.

از آنجا که برای داستان گفتن نیاز است تا داده‌های بدست آمده از کار میدانی تحلیل شوند، در این بخش نظریه دانش توسط آموزشگران مطرح شد و دو سطح اول آن که مربوط به داده و اطلاعات است به طور مفصل بحث شد و درباره ویژگی‌ها و اهمیت تحلیل نکاتی گفته شد.

تحلیل چیست؟

تحلیل کردن یک شیوه علمی برای برقراری رابطه بین علت‌ها و نتایج است که می‌تواند بوسیله ابزارهای مختلف انجام شود. در تحلیل لازم است مشخص شود همه علت‌ها، دلایل، اثرات، روند، نتایج و ... چه رابطه‌ای با هم دارند. طبق نظریه دانش، در سطح اول داده‌ها را داریم: داده‌ها شواهد و واقعیت بیرونی هستند. بنابراین ما با ابزارهای مختلف می‌توانیم این شواهد واقعیت را جمع‌آوری کنیم. بنابراین اینکه کشاورزان در کارشان چه مشکلاتی دارند شواهدی بر واقعیت هستند و داده محسوب می‌شود. پس شالوده دانش ما بر مبنای داده‌هاست. در سطح دوم، اطلاعات قرار دارند: وقتی داده‌ها را تحلیل می‌کنیم اطلاعات بدست می‌آید. به همین دلیل تحلیل برای کسب اطلاعات مهم است و ما از انواع ابزار و تکنولوژی‌ها استفاده می‌کنیم تا داده‌ها را تحلیل کنیم. چرا که براساس داده نمی‌توانیم تصمیم بگیریم و برای تصمیم‌گیری نیاز به اطلاعات داریم.

• بازخورد نسبت به روز دوم

در پایان روز دوم نیز گفتگویی جمعی درباره بازخوردهای شرکت‌کنندگان صورت گرفت که این بازخوردها شامل دو مورد زیر بود:

- ارتباط بین فعالیت‌های صبح و عصر مشخص نبود
- در مورد بحث‌های جدید، سایر دوستان سؤال پیچ نکنند و سؤال‌های تکراری نپرسند.

روز سوم

• ادامه کار گروهی روی داستان‌های دیجیتال و ارایه آن

در ابتدای روز سوم شرکت‌کنندگان فرصت داشتند تا روی داستان‌های‌شان بیشتر کار کنند. سپس آن را در جمع ارایه دادند و نسبت به آن بازخورد و پیشنهاد دریافت کردند.

در داستان با «چه کسی»های مختلفی سر و کار داریم که باید حواسمان به آن باشد:

- این داستان درباره چه کسی است؟
- برای چه کسی تهیه شده است؟
- چه کسی داستان را روایت می‌کند؟

در داستان‌گویی مشارکتی مهم است که چه کسی داستان چه کسی را تعریف می‌کند. چرا که حتی در بین کشاورزان هم تفاوت‌هایی وجود دارد. پس براساس اینکه درباره کدام گروه از کشاورزان حرف می‌زنیم داستان می‌تواند متفاوت باشد.

در قدم بعدی ۴ نفر داوطلب شدند که به گروه دیگری کمک کنند تا داستانشان را قوی تر کنند.

• تمرین کار با نرم افزار برای ساخت داستان دیجیتال

در این مرحله از شرکت کنندگان خواسته شد تا برای هر فریم از داستانشان تصویری رسم کنند که نشان دهنده و بازگو کننده

آن روایت باشد. سپس از تصاویر عکس گرفته شد. عکس ها وارد نرم افزار KineMaster شد، صداگذاری و ویرایش شد و به ویدیو تبدیل شد.

• ارایه نکاتی درباره داستان گویی دیجیتال

براساس تجربه و تمرینی که شرکت کنندگان از کار برای تهیه داستان دیجیتال به دست آورده بودند، نکاتی درباره این ابزار ارایه شد.

• تقسیم بندی گروهی برای کار میدانی

با توجه به هماهنگی انجام شده با کشاورزان برای کار میدانی، به نظر می رسید که عصر و غروب برای کشاورزان مناسب تر است. به همین دلیل زمان کار میدانی چهارشنبه بعدازظهر و متناسب با زمانی که کشاورزان اعلام کرده بودند برنامه ریزی شد.

ساعت انجام کار میدانی در هر روستا بدین ترتیب مشخص شد:

- ساعت ۱۵ - ۱۷ روستای آبالوی سفلی، به میزبانی شرکت دانش پژوهان سبزگستر
- ساعت ۱۸ - ۲۰ روستای قراقولو، به میزبانی شرکت دانش پژوهان سبزگستر
- ساعت ۱۹:۳۰ - ۲۱:۳۰ روستای خداوردی خان، به میزبانی شرکت اروم طوبی سازان

از شرکت کنندگان خواسته شد که برای انجام کار میدانی در یکی از این گروه ها ثبت نام کنند. بنابراین تیم کار میدانی در هر روستا مشخص شد.

• نشست شبانه ارایه تجربه PRAXIS

بنا به درخواست شرکت کنندگان در مورد ارایه تجربه ای از کار مشارکتی با کشاورزان که توسط مؤسسه PRAXIS انجام شده، قرار شد ساعت ۶:۳۰ غروب نشستی علاوه بر برنامه معمول کارگاه با این موضوع داشته باشیم. در این نشست تیم آموزش چند نمونه از تجربه هایی که در حوزه کشاورزی و در کار با کشاورزان داشته را ارایه کرد. این تجارب در ابعاد مختلف و در زمینه های متفاوتی از جمله تاثیر تغییرات اقلیمی بر کشاورزی انجام شده بود. در پایان نیز زمانی به پرسش و پاسخ اختصاص یافت و درباره شباهت های بستر کار و شرایط و مسایل کشاورزی در ایران و هند گفتگو شد.

روز چهارم

• مرور روز گذشته

ابتدا فعالیت‌های انجام شده در روز گذشته در جمع مرور شد. سپس شرکت‌کنندگان نکاتی گفتند درباره اینکه چه آموخته‌هایی از روز قبل دارند یا آنچه آموخته‌اند چه ارتباطی به کارشان دارد.

• بازی گروهی طی مسیر با چشم بسته

از شرکت‌کنندگان خواسته شد برای انجام یک بازی به سه گروه تقسیم شوند. سپس هر گروه یک نماینده انتخاب کرد. نمایندگان سه گروه مسیری پر اذیت را با چشم بسته طی کردند و تنها از طریق شنیدن صدای هم‌گروهی‌هایشان هدایت شدند. بعد از انجام بازی در جمع درباره شباهت این موقعیت با موقعیت کشاورزان نسبت به پروژه گفتگو شد.

• آمادگی برای کار میدانی

در این بخش قرار شد شرکت‌کنندگان در گروه‌هایی که برای کار میدانی ثبت‌نام کرده‌اند، برنامه‌ریزی و تقسیم کار کنند تا بتوانند خودشان را برای کار میدانی آماده کنند. برای برنامه‌ریزی لازم بود به سه مقوله بپردازند:

- موضوع و سؤالاتی که می‌خواهند روی آن کار کنند را مشخص کنند
- براساس موضوع، ابزار تحلیلی مورد نظر را انتخاب کنند
- برای انجام کار میدانی در بین خودشان تقسیم کار کنند (شامل تسهیلگران، مستندسازان، و مشاهده‌گران)

• آرایه مطالعه موردی

در ادامه کارگاه، مطالعه موردی نیز به عنوان ابزاری برای ثبت و تحقیق معرفی شد. در این بخش، ابتدا مقدمه‌ای درباره روش‌های کمی و کیفی تحقیق آرایه شد. سپس مطالعه موردی به عنوان یک روش کیفی آرایه شد. از مطالعه موردی در همه حوزه‌های تولید دانش استفاده می‌شود. در واقع هر جا که با انسان‌ها سر و کار داریم می‌توان از این روش استفاده کرد. در ادامه ساختار مطالعه موردی آرایه شد. اینکه یک مطالعه موردی از چه اجزایی ساخته شده و چه جزییاتی دربردارد.

مطالعه موردی چیست؟

مطالعه موردی برای مطالعه دقیق درباره یک موضوع و برای دست یافتن به عمق تجربه یک انسان مورد استفاده قرار می‌گیرد. خیلی وقت‌ها مطالعه موردی را با یک نفر انجام می‌شود. اگر بخواهیم مطالعه موردی را با یک گروه انجام دهیم مهم است که گروه یکدستی داشته باشیم و تمایز و تعارض در بین آن‌ها کم باشد. برای مطالعه موردی می‌توان از مصاحبه نیم‌ساختار یافته استفاده کرد و با کمک سؤال‌های اصلی کجا، کی، چرا، چگونه و ... چک لیستی از آنچه لازم است مطرح شود تهیه کرد.

سپس از هر گروه خواسته شد تا برای فردا یک مطالعه موردی آماده کند. این مطالعه می‌تواند با استفاده از شناختی باشد که از کشاورزان در ذهن دارند یا از کار میدانی بعد از ظهر به دست آمده باشد.

ساختار مطالعه موردی

پاراگراف اول- مقدمه: اطلاعات مقدماتی از خانواده کشاورز- اطلاعاتی از قبیل خانم یا آقا، سن و سال، شکل زندگی و ...

پاراگراف دوم- موضوع: چون موضوع در اینجا کشاورزی است، پاراگراف دوم درباره ویژگی‌های کشاورزی آن فرد است: چه محصولی می‌کارند؟ قبلاً چه می‌کاشتند؟ شیوه کشت چطور بوده؟ چقدر محصول برداشت می‌کنند؟

پاراگراف سوم- مشکلات و دلایل آن: درباره مشکلات مربوط به کشاورزی که آن‌ها دارند. اینکه قبلاً چه مشکلاتی داشتند و تا چه حد حل شده است، حالا چه مشکلاتی دارند، در همین بخش باید به دلایل آن مشکلات هم اشاره شود. اگر آبیاری مشکل است چرا این‌طور شده و از کی این مشکل ایجاد شده است؟ در مصاحبه وقتی به اینجا می‌رسیم می‌توان از سایر ابزارهای تسهیلگری مثل درخت مشکل هم استفاده کرد.

پاراگراف چهارم- اثرات: این پاراگراف درباره اثرات آن مشکل روی جنبه‌های مختلف زندگی آن اجتماع است: روی زنان، روی کودکان و ... این مشکلات باعث چه سختی‌هایی شده است. این جا هم چنین ابعاد مختلف این سختی‌ها بررسی می‌شود.

پاراگراف پنجم- راهبردهای انطباقی: پاراگراف پنجم درباره راهبردهای تطبیقی یا استراتژی‌هایی است که تا کنون برای منطبق شدن با این مسأله به کار گرفته‌اند، مثلاً زمین را فروخته‌اند، وام بیشتری گرفته‌اند و ...

پاراگراف ششم- برنامه آتی: در پاراگراف آخر در مورد آینده صحبت می‌کنیم. برنامه‌ای که برای آینده دارند چیست؟ در ذهن‌شان برای آینده چه ایده‌ای دارند؟ می‌خواهند چه کنند؟ اگر هیچ برنامه‌ای ندارند هم همین را می‌نویسیم.

بنابراین در هر مطالعه موردی ما فقط ۶ پاراگراف داریم و حداکثر دو صفحه مطلب.

• کار میدانی

نیمه دوم روز چهارم به انجام کار میدانی در روستا اختصاص یافت.

← روستای آباجالوی سفلی- ساعت ۳-۵

در روستای آباجالوی سفلی به میزبانی تیم شرکت دانش‌پژوهان سبز گستر ارومیه، نمودار علت و معلولی مشکلات کشاورزی ترسیم شد.

تصویر ۸: کار میدانی در روستای آباجالوی سفلی

← روستای قراقلو- ساعت ۶-۷

در روستای قراقلو به میزبانی تیم دانش پژوهان سبزگستر ارومیه ابتدا رودخانه زندگی و سپس درخت مشکل برای یکی از مشکلات تحلیل شد.

← روستای خداوردی خان-ساعت ۷:۳۰- ۹:۳۰

در این روستا به میزبانی تیم اروم طوبی سازان ارومیه، کشاورزان به دو گروه زنان و مردان تقسیم شدند. در گروه زنان رودخانه زندگی حضور تیم پروژه در روستا و در گروه مردان رودخانه زندگی محصول ذرت ترسیم شد. در گروه مردان پس از ترسیم رودخانه زندگی برای یکی از مشکلات درخت مشکل رسم شد.

تصویر ۹: کار میدانی در روستای خداوردی خان-جمع مردان

تصویر ۱۰: کار میدانی در روستای خداوردی خان-جمع زنان

روز پنجم

• ارایه کار میدانی

در آغاز روز پنجم هر گروه کار میدانی خود را در پاسخ به سه سؤال جمع بندی و در جمع ارایه کرد:

نقطه قوت PRA این است که به ما اجازه می دهد به موضوع از جنبه های مختلف نگاه کنیم. به یاد داشته باشیم که ما فقط نمی خواهیم ابزار اجرا کنیم بلکه می خواهیم روند فکر کردن را جا بیندازیم. این روند فکر کردن جمعی روندی است رو به جلو که مدام در حال پیش رفتن است و ما باید دایم تشخیص بدهیم که از چه ابزاری استفاده کنیم. این کار به خودمان و روستاییان کمک می کند تا بتوانیم تفکر کنیم. بنابراین نیاز است که آمادگی و برنامه ریزی کافی برای کار میدانی داشته باشیم.

- موضوع تحلیل چه بود و از چه ابزاری استفاده شد؟
- چه اطلاعاتی بدست آمد؟ تحلیل بدست آمده را ذکر کنید.
- مشاهده گران هر گروه بگویند: چه کارهایی را خوب انجام دادیم و چه کارهایی را می توان بهتر انجام داد؟

پس از ارایه آموزشگران نکاتی درباره کار میدانی گفتند از جمله:

- به نظر می‌رسد همه شما به این نکته ایمان آورده‌اید که روند کار مشارکتی مهم‌ترین چیز است و ابزارها فقط وسیله‌ای هستند که ما را در این روند پیش می‌برند.
- ظرفیت‌ها و توانایی‌هایی که در این جمع برای تسهیل‌گری وجود دارد خیلی خوب است.
- همه شما به خوبی با کشاورزان ارتباط برقرار می‌کردید.

تصویر ۱۲: گفتگوی جمعی درباره کار میدانی

تصویر ۱۱: ارائه کار میدانی گروه‌ها

• دیدن جمعی داستان‌های دیجیتال شرکت‌کنندگان

در این قسمت، ویدیویی که در هر گروه تهیه شده بود در جمع نمایش داده شد. پس از دیدن محصول هر چهار گروه، شرکت‌کنندگان به سه گروه تقسیم شدند و از آن‌ها خواسته شد تا پیشنهاداتی برای بهتر شدن این محصولات از سه جنبه محتوایی، ساختاری و فنی بدهند.

پیشنهادهای ساختاری	پیشنهادهای فنی	پیشنهادهای محتوایی
○ داستان را حول و حوش نقطه عطف تعریف کنیم	○ تصاویر هم‌اندازه باشند	○ عنوان داشته باشد
○ توضیح با عکس منطبق باشد	○ تصویر و صدا هم‌خوان باشد	○ بهتر است به زبان محاوره‌ای باشد
○ توالی جریانات و اتفاقات واضح و مشخص باشد	○ صدا پیوسته باشد	○ از دیالوگ استفاده شود
○ در ابتدای داستان مقدمه‌ای ارائه شود	○ صدای واقعی افراد محلی باشد	○ تناسب بین تصاویر و متن وجود داشته باشد
○ پایان داستان مشخص باشد	○ صدای موسیقی از صدای روایت پایین‌تر باشد	○ ...
○ خط سیر زمانی و مکانی مشخص باشد	○ از صداهای متنوع بسته به نوع روایت استفاده کنیم	
○ اسم دست‌اندرکاران تولید ویدیو ذکر شود		

در مورد داستان دیجیتال هم مهم‌ترین چیز روند تحلیل است. داستان‌گویی دیجیتال هم مانند سایر ابزارهای مشارکتی فقط یک ابزار است. چیزی که اهمیت دارد گفتگویی است که انجام می‌شود و تفکراتی که بوجود می‌آید. گاهی آنقدر درگیر ابزار می‌شویم که فراموش می‌کنیم ابزار هستند، نه هدف.

• **ارایه و تحلیل داستان‌های موردی**

دو داوطلب از بین شرکت‌کنندگان داستان‌های موردی‌شان را در جمع ارایه کردند. سپس از همه شرکت‌کنندگان خواسته شد با مرور داستانی که نوشته‌اند مشکلات کشاورزی را نام ببرند. این مشکلات کارت‌نویسی شد. سپس از آن‌ها خواسته شد با مراجعه به داستان‌شان اثرات این مشکلات روی زندگی کشاورزان را بگویند و در نهایت دلایل بروز این مشکلات را ذکر کنند. پاسخ به این سؤالات در کارت‌هایی با رنگ‌های متفاوت نوشته شد. قرار شد این تحلیل توسط شرکت‌کنندگان و با تسهیل‌گری یک نفر داوطلب از میان خودشان در نشستی شبانه تکمیل شود.

تصویر ۱۲: کارت نویسی مشکلات کشاورزی، دلایل و اثرات آن براساس داستان‌های موردی

روز ششم

• **ترسیم روابط علت و معلولی بین مشکلات**

کارت‌های نوشته شده از جنس مشکلات، دلایل و اثرات روی سفره چسبانده شد. سپس از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا آن‌هایی که به هم مربوطند را با فلش به هم وصل کنند. روابط مثبت و منفی به رنگ متفاوت نشان داده شدند. برای کشیدن هر خط لازم است به مطالعه موردی‌شان رجوع کنند و ببینند در مورد چند مطالعه این رابطه صدق می‌کند. این عدد روی خط نوشته می‌شود تا بعد ضخامت خط را تعیین کند.

قرار است در این کار با کنار هم قرار دادن مطالعه موردی‌ها به تحلیلی فراتر دست پیدا کنیم.

تصویر ۱۳: تحلیل روابط علت معلولی مشکلات، دلایل و اثرات آن‌ها با استفاده از مطالعه موردی

در ادامه این تحلیل پرسش و پاسخ و گفتگوی جمعی درباره روش‌های کمی و کیفی مطالعه و سپس استفاده از آن‌ها در کنار یکدیگر برای انجام تحلیل انجام شد.

- **ارایه ویدیوی مشارکتی**

یک نمونه ویدیوی مشارکتی که توسط تسهیل‌گران مؤسسه PRAXIS در کار با گروهی از کارگران ساخته شده بود نمایش داده شد. در ادامه درباره ویژگی‌های ویدیوی مشارکتی به عنوان ابزاری برای ثبت و مستندسازی مشارکتی و همچنین به اشتراک گذاری مسأله یا دغدغه‌ای صحبت شد. سپس نکاتی درباره تفاوت آن با مستند مطرح شد.

- **عکس خوب چه عکسی است؟**

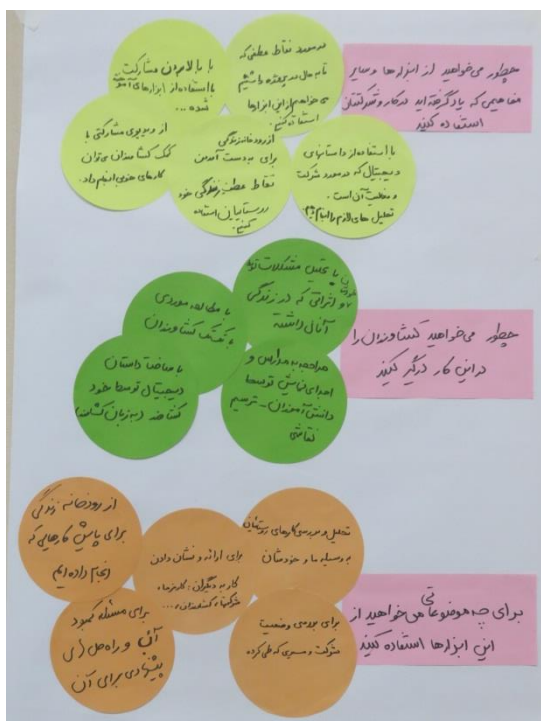
در این بخش نکاتی مطرح شد که خوب است هنگام عکس گرفتن حواسمان باشد، از جمله برنامه‌ریزی برای گرفتن عکس، نور و فوکوس. شکل کادربندی، لزوم استفاده از توضیح برای عکس و کمک گرفتن از کشاورزان در تهیه عکس نیز مواردی هستند که می‌توانند به کیفیت عکس و همچنین به کیفیت فرایند ثبت کمک کنند.

- **برنامه‌ریزی برای به‌کارگیری آموخته‌های کارگاه**

با نزدیک شدن به انتهای کارگاه، از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا در گروه‌های شرکتی‌شان به این سه سؤال پاسخ دهند:

- ابزارهایی که یاد گرفته‌اید را چطور در اتصال با کار شرکت خود به کار خواهید گرفت؟
- چگونه کشاورزان را درگیر فرایند به‌کارگیری این ابزارها خواهید کرد؟
- برای چه موضوعاتی از این ابزارها استفاده خواهید کرد؟

برخی از شرکت‌ها این تحلیل را مشترک انجام دادند. سپس شرکت‌کنندگان در یک بازدید نمایشگاهی، کارهای یکدیگر را دیدند و نسبت به آن بازخورد دادند.

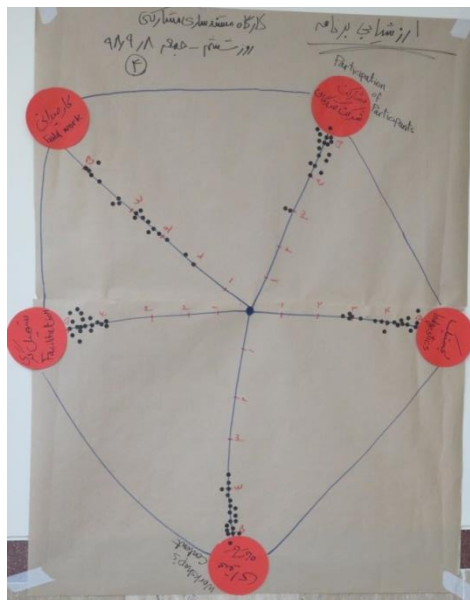

تصویر ۱۴: بازخورد شرکت‌کنندگان نسبت به برنامه ریزی یکدیگر

۱۵: پیش‌نویس برنامه‌ریزی گروهی برای بکارگیری آموخته‌های کارگاه

• ارزشیابی کارگاه

در پایان برنامه کارگاه از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا کارگاه را براساس پنج معیار محتوا، تسهیلگری، کار میدانی، لجستیک و مشارکت شرکت‌کنندگان ارزشیابی کنند. این معیارها روی نمودار تار عنکبوتی قرار داده شده بود. مرکز نمودار پایین‌ترین نمره را نشان می‌دهد و هر چه روی نمودار به سمت معیارها حرکت کنیم عدد آن معیار افزایش می‌یابد. هر شرکت‌کننده پنج دات دارد تا روی هر یک محورهای نمودار قرار دهد.

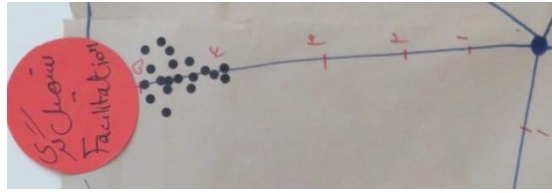
تصویر ۱۶: ارزشیابی کارگاه با پنج معیار تسهیلگری، محتوا، کار میدانی، مشارکت شرکت‌کنندگان و لجستیک

بازخورد نسبت به کارگاه

← بازخورد شرکت‌کنندگان نسبت به کارگاه روی نمودار تار عنکبوتی

شرکت‌کنندگان کارگاه را از پنج جنبه ارزشیابی کردند. پراکندگی نظرات نسبت به هر کدام از معیارها در جدول زیر آمده است:

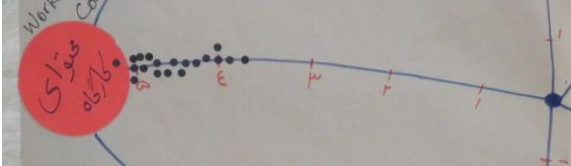
← تسهیلگری

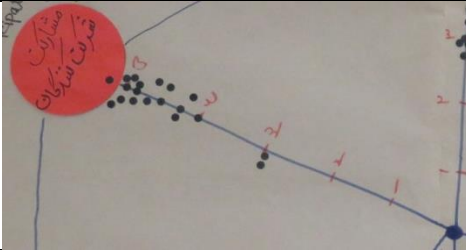
← کار میدانی

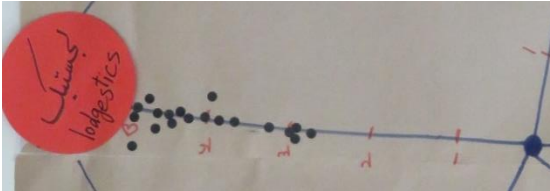
← محتوای کارگاه

← مشارکت
شرکت کنندگان

← لجستیک

- به چنین موضوعی خیلی نیاز داشتیم.
- موضوعات در عین سادگی بسیار کاربردی بودند.
- در کار مستندسازی و آرایه کارها چنین کمبودی احساس می کردیم.

← بازخورد آموزشگران نسبت به کارگاه

- مشارکت اغلب شرکت کنندگان در طول کارگاه خیلی خوب بود.
- درک خوبی از مفهوم مشارکت در نگاه شرکت کنندگان دیده می شود. در خیلی از بسترها کار مشارکتی افراد به واسطه ی ابزار جهت می یابد اما در اینجا بچه ها به این پی برده اند که فرایند مهم ترین چیز است و ابزارها فقط وسیله ای در این راستا هستند. در واقع فهمیده اند که روش مشارکتی به معنای یک فرایند است.

- نگاه خودانتقادی بچه‌ها خیلی خوب است. دنبال آن هستند که چگونه می‌توانند روش‌های‌شان را بهتر کنند، در مقایسه با این که بخواهند عدم مشارکت را به گردن جامعه محلی بیندازند.
- بچه‌ها در بکارگیری ابزار مشارکتی خیلی خوب بودند. توانایی خوبی برای تسهیل‌گری در این جمع دیده می‌شود و همه به خوبی با کشاورزان ارتباط برقرار می‌کنند.

اختتامیه

در برنامه‌ریزی‌های انجام شده برای کارگاه قرار شد که جمع‌بندی و اختتامیه‌ای از ساعت ۱۵:۳۰ تا ۱۶:۳۰ برگزار شود. در این اختتامیه آقای ارواحی مدیر ملی پروژه طرح حفاظت از تالاب‌ها و هم‌چنین آقای فداکار مدیر مرکز منطقه‌ای رامسر در مرکز و غرب آسیا نیز حضور داشتند. در این نشست هر یک از مهمانان ضمن تشکر از شرکت‌کنندگان و آموزشگران برنامه نکاتی نیز درباره چشم‌اندازشان از تأثیر این کارگاه در بهبود عملکرد شرکت‌های مجری در میان گذاشتند. در پایان نیز به هر یک از شرکت‌کنندگان مدرک حضور در این کارگاه ارایه شد.

تصویر ۱۷: نشست اختتامیه

تصویر ۱۸: ارایه گواهی شرکت در کارگاه به شرکت‌کنندگان

تصویر ۱۹: نمونه‌ای از گواهی شرکت در کارگاه

گام‌هایی برای آینده

در خلال برگزاری و پس از پایان یافتن کارگاه، کم‌کم می‌شد به گام‌هایی فکر کرد که در امتداد این برنامه می‌توان متصور بود و ایده‌ها و اقداماتی را برای آینده پیش‌بینی کرد. بخشی از این گام‌ها، مربوط به کارهایی است که شرکت‌های مجری در امتداد کارگاه می‌توانند پیش بگیرند، و بخشی دیگر در واقع ایده‌هایی مکمل برای دنبال کردن آموخته‌های کارگاه است. آن چه شرکت‌های مجری می‌توانند پیش بگیرند در واقع شامل به کارگیری آموخته‌های کارگاه در بستر خودشان و نیز اجرای برنامه اقدام‌هایی است که در روز پایانی کارگاه برای خود ترسیم کردند. در این قسمت از گزارش ابتدا به مواردی اشاره شده است که شرکت‌های مجری می‌توانند دنبال کنند، و در ادامه ایده‌ها و پیشنهادهایی به عنوان دنباله کارگاه (follow-up) مطرح شده است.

تصویر ۲۰: شرکت‌کنندگان کارگاه

آن چه شرکت‌های مجری می‌توانند پیش بگیرند

الف) به کارگیری آموخته‌ها در بستر کارشان

اعضای شرکت‌کننده از شرکت‌های مجری می‌توانند آن چه در کارگاه آموخته‌اند را در کارشان به کار ببندند، برای مثال:

- داستان دیجیتالی را در موقعیت‌های مناسبی به تشخیص خودشان، برای مستند کردن یا بازتاب دادن واقعیت‌های کشاورزان، به کار بگیرند.
- مطابق تمرین‌هایی که در کارگاه انجام داده‌اند، با کشاورزان مطالعه موردی انجام دهند و حاصل این مطالعات موردی را با جمع‌هایی از کشاورزان به تحلیل گذارند تا بر اساس آن نقاط قابل کار و برنامه‌ریزی با کشاورزان شناسایی شود.

ب) برنامه شرکت‌های مجری در امتداد کارگاه

همان طور که در روند کارگاه توضیح داده شد، در روز پایانی، هر یک از تیم‌های شرکت مجری به ترسیم برنامه‌ای برای به کارگیری آموخته‌هایش پرداخت و برای این کار به سه سوال پاسخ داد:

- ابزارهایی که یاد گرفته‌اید را چگونه در اتصال با کار شرکت خود به کار خواهید گرفت؟
- چگونه کشاورزان را درگیر فرایند به کارگیری این ابزارها خواهید کرد؟
- برای چه موضوعاتی از این ابزارها استفاده خواهید کرد؟

با پاسخ به این سوال‌ها زیردستی از یک برنامه اقدام برای هر شرکت مهیا شد تا بتوانند در آینده و با همکاران دیگر خود در شرکت روی آن کار کنند و به آن جامه عمل بپوشانند. البته این برنامه‌ها را فعلاً می‌توان در حد یک نسخه اولیه تلقی کرد. با اعمال پیشنهادها و بازخوردهایی که تیم‌ها به یکدیگر دادند و نیز با بازنگری برنامه‌ها در بستر شرکت، می‌توان انتظار داشت که این برنامه‌ها تدقیق شده و به طور جزئی‌تری راهنمای شرکت‌ها در آینده باشد.

با این حال، برخی از مواردی که شرکت‌های مجری به عنوان گام‌ها آتی خود برای به کارگیری ابزارهای آموخته شده در این کارگاه پیش‌بینی کرده‌اند به شرح زیر است:

▪ انتقال آموخته‌ها به دیگر همکاران شرکت، مرور مطالب با آن‌ها و تمرین کردن ابزارها در داخل تیم شرکت.

▪ تحلیل وضعیت شرکت با به کارگیری ابزار «رودخانه زندگی» برای شناسایی و تحلیل عمیق‌تر چالش‌های درون شرکت، برای افزایش توانمندی شرکت

▪ تحلیل وضعیت پروژه با ترسیم «رودخانه زندگی»

▪ تحلیل روند اجرای تکنیک آبیاری باغات با به کارگیری «رودخانه زندگی»

▪ انجام «مطالعه موردی» درباره مشکلات مربوط به روش آبیاری

▪ استفاده از «داستان دیجیتال» برای آشنایی با روش آبیاری باغات و انتقال تجربه

▪ ثبت تجارب کشاورزان و انتقال تجارب میان آن‌ها

▪ انجام مطالعه موردی درباره مسایل کشاورزی و سپس تحلیل جمعی با کشاورزان درباره نکات به دست آمده از مطالعات موردی، و جستجوی راه‌حل با آن‌ها درباره این مسایل

▪ انجام مطالعه موردی درباره خانواده‌ها برای طرح تلفیقی و معیشت تا مسایل و ظرفیت‌هایشان مشخص شود.

▪ استفاده از ویدئوی مشارکتی برای پاسخ به دغدغه کشاورزان که بارها گفته‌اند می‌خواهند صدایشان به گوش مسئولان رسانده شود.

▪ درگیر کردن نوجوانان در داستان‌گویی دیجیتال درباره نگرش‌شان نسبت به فعالیت‌هایی که در روستای آن‌ها به واسطه پروژه اتفاق افتاده است.

علاوه بر مواردی که به عنوان نحوه به کارگیری یا جای استفاده از آموخته‌های این کارگاه در برنامه شرکت‌ها ذکر شده است، آن‌ها به موضوعاتی نیز اشاره کردند که می‌توان ابزارهای مستندسازی مشارکتی آموخته شده در این کارگاه را در موردشان به کار گرفت. برخی از این موضوعات عبارتند از:

- مسئله بازاریابی و فروش محصولات
- مسئله ارزان بودن قیمت گوجه فرنگی
- کنترل آفات و بیماری‌ها
- تغییر آرایش کشت محصولات کشاورزی
- مشکلاتی مثل پوسیدگی ریشه، کمبود کود یا نداشتن بازار فروش
- مسایل مربوط به معیشت
- مسئله کم‌آبی و پیامدهای آن
- موضوع شوری آب
- محصول آفتابگردان که قبلاً مورد آزمایش قرار گرفته است
- ارایه و نشان دادن کار به دیگران (کارفرما، سایر کشاورزان، شرکت‌ها و ...)
- برای پایش کارهای انجام شده
- ارزشیابی اثربخشی تکنیک‌ها در امور کشاورزی و معیشت

ایده‌ها و پیشنهاداتی به عنوان دنباله کارگاه

با توجه به آن چه طی کارگاه رخ داد و نیز با در نظر گرفتن سوابقی که از برنامه ظرفیت‌سازی برای این بازیگران و در این بستر وجود داشته است، ایده‌هایی را می‌توان در آینده دنبال کرد. این ایده‌ها به پیشنهاد یا در مشورت با آموزشگران کارگاه شکل گرفته‌اند:

- **بازنگری روی آموخته‌ها**
انجام یک بازنگری در بازه زمانی شش ماه پس از کارگاه درباره میزان مفید بودن و به کار گرفته شدن ماحصل این کارگاه توسط شرکت‌کنندگان
- **برگزاری پنل در سطح جامعه کشاورزان (ground-level panel)**
بدین معنا که کشاورزان در ادامه تحلیل‌هایی که با تسهیل‌گران شرکت‌های مجری از مسایل‌شان انجام داده‌اند، حاصل این تحلیل‌ها را در قالب یک پنل، که متشکل از خودشان است و توسط خودشان اداره می‌شود، به بازیگران مرتبط دولتی ارایه دهند.
این پنل کمک می‌کند بازیگران دولتی بیشتر به مسایل کشاورزان وصل شده و صدای کشاورزان را به صورت مستقیم بشنود و متعاقباً به شکلی عمیق‌تر درگیر مسایل واقعی کشاورزان بشوند. این امر همچنین تقویت حس مالکیت کشاورزان نسبت به فرایند تغییر را نیز در پی دارد. علاوه بر این که می‌تواند منجر به انعکاس و اتصال مسایل کشاورزان در سطح وسیع‌تر شده و تأثیرگذاری بیشتری روی تصمیم‌ها و سیاست‌های کلان‌تر و منطقه‌ای در بخش کشاورزی داشته باشد.
چنین ایده‌ای در امتداد اختصاص یافتن بخشی از برنامه ارتقای ظرفیت (فاز سوم) به کارکنان جهاد کشاورزی مطرح شده است و به نوعی می‌تواند نقطه ارتباط چند مرحله و چند بازیگر از فرایند ارتقای ظرفیت باشد.

▪ **برنامه تبادل تجارب کشاورزان ایران با کشاورزان دیگر کشورها**

این برنامه را می‌توان به صورت مجازی یا از طریق ترتیب دادن یک سفر/ بازدید محقق کرد. برای مثال همین الان موسسه PRAXIS در حال کار کردن در حوزه «کشاورزی پایدار هدایت شده توسط جامعه محلی» با کشاورزانی در جنوب هند است که این می‌تواند یکی از بسترهای تبادل تجربه میان کشاورزان باشد.

▪ **سازماندهی کشاورزان برای تأثیرگذاری بر سطوح کلان‌تر**

از آن جایی که یکی از مشاهدات درباره کار شرکت‌ها در میدان این بود که بعضاً کار میدانی با کشاورزان به تعامل انفرادی یا در قالب گروه‌های کوچک محدود می‌شود، جا دارد روی جمعی شدن تحلیل‌ها، فرایندها و اقدامات، کاری انجام شود. شاید لازم باشد شرکت‌ها کم‌کم به سمت نوعی از سازماندهی کشاورزان برای تأثیرگذاری بیشتر بر سطوح بالاتر و کلان‌تر سیاست‌گذاری و بازار گام بردارند.

▪ **درگیر شدن کشاورزان در ثبت تجاربشان**

درگیر کردن خود کشاورزان در ثبت تجاربشان (شاید چیزی مشابه کتاب تجارب تسهیلگری) در قالب یک writeshop که فراتر از نوشتن تجارب باشد و تحلیل تجارب را نیز در بر بگیرد.

پیوست‌ها

کادر: دعوتنامه اقدام برای حضور در کارگاه

اعضای محترم شرکت‌های اروم‌طوبی‌سازان، پدیده سبز آریاکشت، نازچین سپید آذران، پدیده سبز آنیل، دانش پژوهان سبز گستر، پانیکشت آذربایجان، آریا کشت ملکان، آوان کشت پایدار مکریان، خوشه‌زیرین گستر سراب و نهال‌گستر جام سهند

سلام

در ادامه فرایند ثبت مشارکتی تجارب تسهیل‌گران کشاورزی پایدار، نیازی مطرح شد مبنی بر یادگیری ابزارهایی که به‌واسطه آن بتوان جامعه محلی را در ثبت و مستند کردن فرایند تغییرشان درگیر کرد. از این‌رو، بنا داریم در امتداد برنامه ظرفیت‌سازی فازهای قبل کارگاهی با عنوان «ابزارهای سمعی-بصری برای تحلیل و بازنگری مشارکتی» برگزار کنیم. دریافت کنندگان این ایمیل شرکت‌هایی هستند که تا انتهای برنامه ظرفیت‌سازی در فاز پنج حضور داشته‌اند.

چند نکته درباره این کارگاه:

- این کارگاه ۶ روزه در تاریخ ۲ تا ۷ آذر ۱۳۹۸ برگزار خواهد شد.
- برنامه کلی کارگاه به شرح زیر پیش‌بینی شده است:
 - روز اول: مقدمه‌ای بر روش‌های مشارکتی و تغییر رفتار و نگرش
 - روز دوم و نیمه‌ی اول روز سوم: ترسیم نقشه تغییرات به ویژه در سطح جامعه محلی به کمک تحلیل علت معلولی و بر مبنای داستان‌های موردی از میدان
 - نیمه‌ی دوم روز سوم تا نیمه‌ی اول روز ششم: یادگیری و تمرین روش‌های ویدئوی مشارکتی (Participatory video) و داستان‌گویی دیجیتال (Digital story telling) به همراه یک روز کار میدانی تمرینی
 - نیمه‌ی دوم روز ششم: برنامه‌ریزی و جمع‌بندی درباره‌ی فرایند به‌کارگیری این روش‌ها
- از آنجایی که آموزشگران این کارگاه از یک سازمان بین‌المللی می‌آیند اغلب بخش‌های کارگاه به زبان انگلیسی اجرا خواهد شد، اما برای برنامه، مترجم تدارک دیده شده است. بنابراین سطح زبان انگلیسی شرکت‌کنندگان یک محدودیت محسوب نمی‌شود و لازم نیست از این نظر دغدغه‌ای وجود داشته باشد.
- مکان کارگاه هنوز مشخص نیست ولی اقامت شبانه‌روزی در محل اسکان برنامه ضروری است، حتی اگر کارگاه در شهر خودتان برگزار شود.

شرکت‌کنندگان کارگاه:

- ماهیت و محتوای این کارگاه را به درجات مختلف مرتبط با اجزای مختلف برنامه ظرفیت‌سازی در فاز قبلی می‌بینیم، به عبارتی:
- ← در درجه اول کارگاه به همان دلیلی که قبل‌تر توضیح داده شد به فرایند تولید کتاب تجارب ربط دارد. بنابراین کسانی که تا پایان این فرایند مشارکت کرده‌اند از شرکت‌کنندگان قطعی کارگاه به حساب می‌آیند، مگر آنکه خودشان معذوریتی برای حضور داشته باشد.
 - ← در درجه دوم موضوع این کارگاه می‌تواند به مقوله پایش و ارزشیابی مشارکتی و بحث گزارش‌دهی نیز ربط داشته باشد. بنابراین با این توضیحات از ۲۰ نفر ظرفیتی که برای کارگاه پیش‌بینی شده ۹ نفر مدعو قطعی عبارتند از:
 - آقایان شهاب‌آذر، حقی، امینی، جودیان،
 - خانم‌ها وجدان، پیران، اکبرزاده، عبدالهی، روشن‌رو
- برای باقی ظرفیت کارگاه از شما عزیزان دعوت می‌کنیم که هر کس از شرکت‌تان داوطلب و علاقمند به حضور در برنامه است فرم پیوست را تکمیل کند و برای ما بفرستد. (به عبارتی محدودیت یا سهمیه‌ای برای تعداد داوطلب از هر شرکت وجود ندارد.) به این ترتیب به ما کمک می‌کنید و اجازه می‌دهید که افرادی را برای ظرفیت باقیمانده کارگاه انتخاب کنیم.
- از شرکت‌کنندگان این کارگاه انتظار می‌رود:
- برای پر رنگ کردن نقش جامعه محلی در انعکاس واقعیت‌های‌شان، ابزارهای کار شده در این کارگاه را در کنار سایر ابزار و روش‌های مشارکتی در میدان به‌کار بگیرند،
 - خروجی‌ها و یا محصولاتی تولید کنند که ماحصل تجربه کارشان با این ابزار در میدان باشد.

لطفا تا روز جمعه، ۲۴ آبان ۱۳۹۸:

- داوطلبین، فرم پر شده را برای ما ارسال کنند،
 - مدعوین قطعی اعلام کنند که در این کارگاه حضور خواهند داشت یا خیر.
- اگر سؤال یا دغدغه‌ای نسبت به هر جنبه‌ای از این ایمیل داشتید با ما تماس بگیرید. ممنون.

کادر: فرم درخواست حضور در کارگاه «ابزارهای سمعی-بصری برای تحلیل و بازنگری مشارکتی»**مشخصات و اطلاعات فردی**

نام و نام خانوادگی: نام شرکت:

مدت زمان همکاری با شرکت: شهر محل کار:

شماره تماس: آدرس ایمیل:

آیا امکان حضور تمام وقت و شبانه‌روزی (۷ شب و ۶ روز) در شهری غیر از محل سکونت‌تان را دارید؟

سوالیات مربوط به حوزه کاری

لطفاً به سوالات زیر با دقت و حوصله پاسخ دهید. پاسخ‌های صادقانه و جزیی شما کمک خواهد کرد فرایند دقیق‌تر و منصفانه‌تری برای انتخاب داوطلبان طی شود.

- چرا علاقمند به شرکت در این کارگاه هستید؟ چه انگیزه‌هایی شما را برای شرکت در کارگاه ترغیب می‌کند؟
- توضیح بدهید که موضوع این کارگاه چطور به فعالیت‌های حرفه‌ای شما مرتبط است و به آن کمک خواهد کرد؟
- فرض کنید به عنوان یکی از شرکت‌کنندگان کارگاه پذیرفته شدید و این دوره را گذرانیدید. با حضور در این کارگاه، شرکت‌تان می‌تواند چه انتظاری از شما داشته باشد؟
- طی یک سال گذشته حدوداً چند روز در میدان و درگیر کار میدانی با کشاورزان بوده‌اید؟ معمولاً در یک هفته کاری چه حجم زمانی را در روستا هستید؟
- برنامه زندگی کاری‌تان طی ۵ سال آینده چیست؟ (لطفاً کمی چشم‌اندازتان را توضیح دهید: مثلاً آیا در همین شرکت یا شرکت خصوصی دیگری به فعالیت ادامه خواهید داد، یا این احتمال نیز وجود دارد که فعالیت‌تان را در بخش دولتی دنبال کنید؟ آیا در زمینه خدمات کشاورزی و کار با روستاییان به فعالیت ادامه خواهید دادید، یا حوزه کاری دیگری هم برای خودتان متصور هستید؟ و)

خودارزیابی

اگر به خودتان، ویژگی‌های فردی‌تان و عملکردتان در ۱-۲ سال اخیر نگاهی بیندازید، کدام عبارت بهتر شما را توصیف می‌کند؟

لطفاً بسته به این که به کدام توصیف شبیه‌تر هستید، جایی روی طیف را با ✓ علامت بزنید؛ و زیر آن توضیح بدهید که چرا خودتان را در آن نقطه از طیف می‌بینید، نه راست‌تر یا چپ‌تر.

اهل همکاری با دیگر شرکت‌ها و همیشه در جستجوی فرصتی برای کار مشترک هستم.													رقابت با دیگر شرکت‌ها را به مثابه فرصت و انگیزه‌ای برای بهتر شدن و دیده شدن عملکرد خودم می‌دانم.
در ساعاتی که در نشست‌ها و کارگاه‌ها حضور دارم، شش دانگ حواسم آن‌جاست و درگیر موبایل و پیج و کارهای متفرقه نیستم.													در حین حضور در نشست‌ها و کارگاه‌ها، عملاً نمی‌توانم از مشغله‌های دیگر جدا شوم و ناچارم به موبایل و کارهای متفرقه و صحبت با همکاران رسیدگی کنم.
یادداشت‌هایی که در کارگاه‌های آموزشی برمی‌دارم معمولاً به ابزاری برای مرور و به کارگیری آموخته‌هایم تبدیل می‌شوند.													اگر در یک برنامه آموزشی یادداشت بر دارم، کمتر فرصتی پیش می‌آید که بهشان رجوع کنم.

NAME: Anusha Chandrasekharan

KEY COMPETENCIES AND EXPERTISE: has more than eight years experience in the development sector in building the capacity of different stakeholders in the use of participatory approaches in multiple contexts; enabling community participation in stages of a development project in contexts including, but not limited to, gender and sexuality, women's empowerment, inclusive urban spaces, child rights, trafficking, disability, education, healthcare, especially sexual and reproductive health rights, and modern forms of slavery, working with communities marginalised by sex, gender, occupation, caste, class, religion and ability; Anusha has also used and trained others in the use of participatory video and digital story telling as tools of advocacy.

CURRENT PROFILE

Senior Programme Manager, Praxis Institute for Participatory Practices (since ۲۰۱۸):

Work profile includes handling internal and external communication and branding of Praxis, bringing out publications, facilitating community processes and capacity-building workshops as part of programme team.

RELEVANT EXPERIENCE

- Team member – Study into **COLLECTIVIZATION OF MARGINALISED COMMUNITIES IN PROJECTISED CONTEXTS** for Kamonohashi Project, Japan (۲۰۱۹)
- Team member – Study on **PREVALENCE OF BONDED LABOUR** in Bihar and Uttar Pradesh, Freedom Fund, Institute of Development Studies, Sussex (Ongoing)
- Team member – Supported initiative to **STRENGTHEN COMMUNITY-LED ORGANISATIONS** to engage in grassroots advocacy on the issue of health in Bihar and Jharkhand for European Union (Ongoing)
- Team lead – Support to **ACTION RESEARCH GROUPS ON MODERN FORMS OF SLAVERY** in two districts of Bihar with Institute of Development Studies, Sussex, and Freedom Fund, UK working on the following issues: intergenerational bondage, sending Dalit children to school and; illness and loans (۲۰۱۶-۱۹)
- Co-facilitated trainings on use of participatory methods in implementing a programme on child-friendly villages for Kailash Satyarthi Children's Foundation, ۲۰۱۸
- Team lead – Research on **PATTERNS, TRENDS AND VULNERABILITIES IN CROSS-BORDER AND IN-COUNTRY TRAFFICKING** in the context of – India, Nepal and Bangladesh for Magic Bus India Foundation, ۲۰۱۸
- Co-facilitated two-day training series on basics of participatory methods and use of smart phones in

creating powerful stories; २०१८

- Team member – Study on **PREVALENCE OF BONDED LABOUR** among three sets of communities – **URBAN AND RURAL COMMUNITIES, SEX WORKERS AND CHILD LABOUR** in Bihar for San Diego State University, २०१७
- Co-facilitated trainings on use of tool kit for community-led evidence-based action for prevention of Diarrhoea, २०१७
- Team member – **EVALUATION** of a project aimed at Strengthening Physical, Mental and Social Health Status Among **SURVIVORS OF HUMAN TRAFFICKING AND SEXUAL EXPLOITATION** in West Bengal for Sanjog Kolkata, २०१७
- Team lead – **FORMATIVE RESEARCH** to inform Breakthrough's programme with **WOMEN WORKING IN GARMENT SECTOR** in north India, २०१७
- Co-facilitated workshop on use of Ground-Level Panel as a process for influencing policy-level decision-making, २०१७
- Co-facilitator – Interactions with young people with disability for a **CONSULTATION ON SANITATION** organised by Water Supply and Sanitation Collaborative Council, २०१६
- Team lead – **MAPPING OF INSTITUTIONS** working to support young women and girls in the context of **EARLY MARRIAGE IN BIHAR AND JHARKHAND** for Breakthrough २०१६
- Facilitated trainings on use of participatory methods in the context of adolescent health in Assam's tea gardens for Assam Branch of the Indian Tea Association, २०१६
- Facilitated series of trainings on use of participatory methods in the context of community-based rehabilitation (CBR) of people with disability, २०१६
- Coordinator, Shikshagiri – **A PANEL OF CHILDREN** from marginalised backgrounds who came together to comment on the Government of India's **DRAFT NEW EDUCATION POLICY**, २०१६
- Team member – Evaluation of the Humara Bachpan Campaign for **SAFE CITIES FOR CHILDREN**
- Team member – Facilitating community labs to get inputs for the Bhubaneswar Development Authority's proposal on smart cities (November २०१५)
- Team lead – Led a formative research on **MIGRATION TRENDS IN MAHARASHTRA** through interactions with families of migrants and non-migrants in Raigad district and with migrants in Mumbai for Swades Foundation (August-September २०१५)
- Team member – Led an impact validation of Educate Girls' programme in Pali district of Rajasthan (March २०१५)
- Team member – Evolving modules on child participation on **CREATION OF URBAN SAFE SPACES** for Bernard van Leer Foundation (२०१४)
- Co-facilitated trainings of urban development functionaries and architects on child-friendly cities, २०१४-१५
- Team lead – Led an evaluation of NEG-FIRE's **COMMUNITY WATCH** project on community-based monitoring of the functioning of Anganwadi services in three states, Feb-March २०१४
- Team lead – Led a baseline evaluation of Plan India's **LET GIRLS BE BORN** project on stemming declining child sex ratio in six states, October २०१३ – January २०१४
- Facilitated **DIGITAL STORY TELLING WORKSHOP WITH CHILDREN** from tribal communities in Odisha on their aspirations from the post-२०१५ development agenda and with sexual minorities on tracing

the growth and evolution of their community-based organisations (२०१३)

- Team member – Organising Ground-Level Panel – a platform bringing together people from marginalised communities to comment on the post-२०१५ development agenda (July २०१३)
- Team member – Conception, design and production of **‘FROM BENEFICIARIES TO AGENTS OF CHANGE’** a pictorial self-administrable tool kit to monitor community preparedness for vulnerability reduction
- Organised, coordinated, provided editorial support – **PARTICIPATORY VIDEO WORKSHOP** with members from the community of sexual minorities in Tamil Nadu (October – November २०१२), marginalised women in Maharashtra (February २०१३), urban poor in Delhi (July २०१३)
- Team member – **LIFE SKILLS BASELINE STUDY** – Room To Read, (October २०१२ – January २०१३)
- Training on participatory methods and approaches for Reliance with staff in Netrang, Gujarat, and with Young Development Professionals in Seoni, Madhya Pradesh, २०१२-१३
- Training on participatory methods and approaches and project cycle management, Indo-German Development Corporation, Tripura, २०१२
- Training on use of self-administrable tools for members of the injecting drug users community
- Team member – **BASELINE EVALUATION: COUNT ME IN! IT’S MY BODY** – a programme focusing on informing girls and young women about their sexual and reproductive health and rights through sports, CREA, (May – September २०१२)
- Team member – **FORMATIVE RESEARCH, MAPPING OF INSTITUTIONS AND TRACKING OF BREAKTHROUGH’S EARLY MARRIAGE INITIATIVE**, Breakthrough, (October २०११ – March २०१२)

ORGANISATIONAL EXPERIENCE

- Joined as Consultant, Communications, Praxis – Institute for Participatory Practices, New Delhi, in March २०११;
- Freelance content developer for accessible tourism guide book, Travel Another India, a responsible tourism venture, July २०१० to March २०११
- Chief subeditor, Mail Today newspaper, New Delhi, August २००७ – December २०१०: Editorial responsibilities including monitoring newswires, editing and rewriting stories, designing pages and ideating on graphics for packages on diverse issues from the Bhopal Gas Leak to the UN climate conference in Copenhagen.
- Subeditor - Financial Express, New Delhi, December २००६ – August २००७: Editorial responsibilities including monitoring newswires, editing and rewriting stories, designing pages and ideating on graphics for packages on financial issues
- Subeditor – The New Indian Express, Chennai, July २००५ – December २००६: Editorial responsibilities including monitoring newswires, editing and rewriting stories, designing pages and ideating on graphics for packages and writing articles on education, women’s rights, children and environment

PUBLICATIONS

- #Shikshagiri: Including Marginalized Children in Policy and Praxis of Education; Anusha Chandrasekharan and Pradeep Narayanan; Participatory Action Research and Educational Development, South Asian Perspectives (२०११)
- Stigma, a Perfect Tool for Exclusion: Evidence from stories of sex workers, transgender, gay community and drug users in Chennai City; Tom Thomas and Anusha Chandrasekharan; On Sustainable Development: Praxis and Perspectives (२०१६)
- Reimagining development: marginalized people and the post-२०१५ agenda; Pradeep Narayanan, Sowmyaa Bharadwaj and Anusha Chandrasekharan; Participation Pays: Pathways for Post २०१५, (२०१५)
- Breaking the barriers to information: community-led land mapping in Bihar; Anindo Banerjee, Rohan Preece, and Anusha Chandrasekharan; Participation Pays: Pathways for Post २०१५, (२०१५)

EDUCATIONAL QUALIFICATION

Degree	University	Year
Masters in History	Jawaharlal Nehru University	२००३-०५
Postgraduate diploma in journalism	Indian Institute of Mass Communications	२००२-०३
Bachelors in History	Jadavpur University	१९९९-२००२

OTHER DETAILS

Citizenship: Indian

Located at: Delhi

Languages known: Fluent in English, Hindi, Bengali and Tamil; working knowledge of Odiya

NAME: M. J. Joseph

KEY COMPETENCIES AND EXPERTISE

Has more than two decades of experience in social work research and practice, with a major part of the experience on development research. He has extensive experience in conducting participatory assessments and evaluations and is a proficient facilitator of Participatory Action Research and

Participatory Learning Activities (PLA) focused on various areas of social development, with a special emphasis on livelihoods, health and strategic planning processes. He has led participatory action researches addressing agrarian crises among small and marginal farmers, on micro-credit and its role in poverty reduction and on developing ecorestorative approaches in addressing drinking water issues, watershed development, democratic decentralization, local governance and network formation.

EXPERIENCE

Client experience: Canadian International Development Agency, Canada Environment Facility Green Coasts and Wetlands International, IDRC Canada, New Zealand Agency for International Development, Royal Netherlands Embassy, Swiss Agency for Development and Cooperation, Save A Family Plan (SAFP) Canada, Bill and Melinda Gates Foundation

Country experience:

- India (Kerala, Tamil Nadu, Andhra Pradesh, Karnataka, Maharashtra, Manipur and Nagaland states of India) 12 years experience of directly working with rural communities
Kerala, 6 years experience in coordinating action research programme in Kerala at the state level, 6 years experience in other states of India facilitating training workshops, conducting community need assessments, training need assessments, project and programme evaluations, facilitating formation of state level networks of community based organizations in 6 states of India.
- Afghanistan – module development and lead trainer for three tiers of Government employees in the use of participatory methods and approaches
- Bangladesh – part of a multi disciplinary team constituted by NABARD (National Bank for Agriculture and Rural Development) to study the process, institutional arrangements and impact of Grameen Bank in the lives of the poor
- Kenya – supported participatory need assessment and micro planning processes for the partners of Brooks Hospital for Animals Partnership programme for its partners in African continent
- Sri Lanka – supported participatory micro planning, monitoring and evaluation processes for the rehabilitation of IDPs of Tsunami
- Maldives – supported participatory micro planning processes for the rehabilitation of IDPs affected by Tsunami

Organisational Experience

- Consultant, Praxis
- Director, South India Operations, PRAXIS-Institute for Participatory Practices, January 2008 – 2018
- **Acting Project Director, 360x6, Building Networks of High-Risk Groups (HRGs) across the six high HIV/AIDS-prevalence states, August 2010 – March 2013**
- Executive Director, PLANET KERALA (Participatory Learning and Action Network, Kerala), January 2002 - December 2007

- Programme Officer, SHREYAS – in Sulthan Bathery, Wayanad, Kerala, June 1988 - November 2001

Experience in facilitating Participatory Action Researches

- Member, Process evaluation of a national child protection and access to justice programme spread across 20 states of India, 2018-19
- Member, Study on the impact of Zero Budget Natural Farming, 2018-19
- Lead, Consolidation of participatory methods used by CARE in their Social Action Analysis approach in themes such as gender-based violence, 2017
- Lead planner, module developer and trainer for development of twelve modules of a comprehensive training package for the National Solidarity Programme Phase III, August 2014 - December 2015
- Lead planner; module developer and trainer for cascading training of three tiers of Government functionaries of the National Solidarity Programme, Afghanistan, March - July 2014
- Facilitating formation of networks of CBOs across six states in India – 2010 - ongoing
- Establishment of Baseline for Community Mobilisation in Avahan Phase II, May 15 2009 - ongoing
- Consultancy on finalising a research design and building Capacities of project team on Baseline data collection using PLA tools for the project 'Imparting Reproductive & Sexual Health of Young People by increasing the age at marriage in India, Nepal and Bangladesh' supported by European Union, Mamta-Health Institute for Mother and Child, 2nd April – 31st May 2009.
- CBA Capacity Building Project funded by The Leprosy Mission of India, September 2008 – till date.
- Participatory Needs Assessment for Comprehensive Health and Development at Sivagangai, Tamil Nadu, The Leprosy Mission, May – August 2008
- Rapid Appraisal of Vulnerability of Workers to Bondage Situations in Key Economic Sectors in Tamil Nadu, International Labour Organisation, January 2008 - Ongoing
- Social Equity workshop facilitation for the three states -Andhra, Kerala and Tamil Nadu, April 2008
- CASA process documentation on Post Tsunami rehabilitation, Chennai and Andhra Pradesh
- Addressing Agrarian crisis in Kasargode district Kerala, Centre for Development Studies, Trivandrum and State Planning Board Government of Kerala 2007
- Participatory Poverty Analysis among Tribal communities in Wayanad district in partnership with Centre for Development Studies (CDS), Trivandrum, IDRC Canada, 2007
- Ecosystem restoration in Tsunami affected areas around Periyar River with the Arabian Sea, Kerala, Green Coasts and Wetlands International, 2005 – 07
- Promoting Water Partnership for the Integrated Water Resource Management in Kuttanad (Vembanad Ramsar Wetland Region) in Alappuzha District, Kerala, Royal Netherlands Embassy, New Delhi – 2004-06

- Participatory Approaches for sustainable livelihoods in the context of Panchayath Raj Systems, KRPLLD –Centre for Development Studies (CDS), Thiruvananthapuram 2001-02
- A search into the Feasibility and Effectiveness of Participatory Approaches, Methods, Tools in Decentralized Development Process of the Panchayath Raj institutions, Kerala
- Research Program for Local Level Development (KRPLLD) –Centre for Development Studies (CDS), Thiruvananthapuram 1997-2000

Experience in conducting studies, applied researches, capacity building and consultancy services

- Lead trainer, Session on participatory project cycle management, process documentation and evaluation for partners of Kamonohashi Foundation, January 2009
- Co-facilitator, Use of participatory methods in community-based rehabilitation of people with disability, CBM, 2006
- Lead trainer, Participatory Monitoring and Evaluation, Staff at The Leprosy Mission Trust India, February – March 2002
- Study on the Institutional Arrangements of the Irrigation Schemes under different ownership in Melur Panchayath, Ernakulam District as part of research initiated by Centre for Development Studies, Trivandrum.
- Study on the qualitative analysis of training perceptions and needs of 12 selected Gram Panchayaths in 12 Districts initiated by Government of Kerala and Swiss agency for Development and cooperation and part of formulating CapDeck (Capacity Development for the Decentralization process Kerala) Programme for KILA (Kerala Institute for Local Administration)
- Study on the Process, Systems and Structures of Grameen Bank, Bangladesh conducted for NABARD
- Process Documentation of the Batch-I five Grama Panchayaths under World Bank supported Drinking Water Programme in Participatory Village Study, Micro Planning, Monitoring and Evaluation
- Grama Panchayath Level Participatory Appraisal in the selected five Grama Panchayaths of Idukki and Alappuzha districts for the preparation of Programme Implementation and document for the proposed Dutch Government Supported Drinking Water and Sanitation Programme.
- Participatory Evaluation of the projects and NGOs capacity assessment of the Canadian International Development Agency (CIDA) and Save A Family Plan (SAFP-Canada and India) supported community development programme as part of Mid Term Evaluation
- Participated in the joint Indo-Netherlands Reassessment Mission for the Kuttanad Integrated Water Resource Management Project supported by Royal Netherlands Embassy, New Delhi
- Mid Term Performance Assessment of Project for Sustainable Drinking Water Supply in the Rural Watersheds of the Humid Tropics in Kerala, for India – Canada Environment Facility (ICEF), New Delhi.
- Studies on NGO-Panchayath collaborations in Watershed Development and Rural Water Supply Programmes (organized with support of Swiss Agency for Development and Cooperation/Inter Cooperation - NGO Programme-Kerala, Trivandrum).
- Social process facilitation in action research for Introduction of Cage Fish Culture for Poverty Alleviation of Fishers in Kerala, India Implemented by ASR Ltd, Marine Consulting and Research, New Zealand, School of Marine Science Cochin University of Science and Technology and KIDS

(local NGO) with the support of Asia Development Assistance Facility, New Zealand Agency for International Development

- Study on the impact of Globalization agriculture sector (agrarian crisis in Kerala) conducted with the support of Centre for Development Studies, Trivandrum, Kerala
- Facilitated module on Community Led Monitoring and Evaluation in 12th Praxis annual commune on participatory development (TheWorkshop · 8) held at Thirusur, Kerala, August 2008.
- Facilitated module on Participatory Action and Research in 11th Praxis annual commune on participatory development (TheWorkshop · 7) held at Hyderabad, September 2007.

Other capacities

- Member of Programme Advisory Committee of Kerala Research Programme on Local Level Development (KRPLLD) – Center for Development Studies, Thiruvananthapuram
- Published two books in Malayalam on “Eco restorative approach in Wetland management” and “Is Self Help Groups (SHG) a viable tool for addressing Poverty?”
- Member of Curriculum Revision Committee for Master of Social Work of Sree Sankara University of Sanskrit, Kerala and University of Kerala

EDUCATIONAL QUALIFICATIONS

Degree	University	Year
Master of Social Work	University of Kerala	1984-86
Bachelor of Arts (Economics)	University of Kerala	1981-84

OTHER DETAILS

Citizenship: Indian

Located at: Hyderabad

Languages known: English (Fluent); Malayalam (Fluent); Hindi (Working); Tamil (working)